ARAYIŞ

25 OCAK 1982 SAYI:49 HAFTALIK DERGİ 30 TL.

BİLANÇONUN
İKİ YÜZÜ

OKUYUCU MEKTUPLARI

ELEŞTİRİLERE SAYGILI OLMAK GÜZEL HUY

Arayış sadece bir dergi değil, bilimselliğe, doğruya gerçeğe yöneliştir. Yanlışların çok görüldüğü, şeytanın insanları kandırmak için dolaştığı şu dünyada engeli yok saymak bü yük gaflet, tedbir almamak ise deliliktir.

Eleştirilere saygılı olmak güzel huy. Bunlara dayanabilmek büyük sabır. Her geçen gün daha iyi, daha güzel, daha güçlü olmak çok daha güzel.

Halil ŞAHİN
AFYON

ARAYIŞ'TAN NOT

Sayın okurumuz,

Duygularınız için teşekkür ederiz. Dergimizin sorunu olmakta devam eden matbaa, baskı konusundaki düşünceleri niz gerçekten çok önemli. Öne riniz yaşamsal önem taşıyor. Sorunu çözmenin yanısıra okuyucularımızla bütünleşmenin de somut bir ifadesi olacak böylesi girişim. Ancak iyice düşünülüp, tartışılması gerekir kanaatindeyiz.

Saygılarımızla.

OKURLARIMIZA

Sayın M. Uğur ÖZDEMİR
Gercüş-MARDİN
Gürsel TAKIMLI
Davutlar Kasabası - AYDIN
Necati OĞUZ
ÇANAKKALE
Mehmet KUT
Kartal - İSTANBUL
Adnan KAHVECİOĞLU
ANKARA
İsmail GÖLDAŞ
Bakırköy-İSTANBUL

Sayın okurlarımız mektuplarınızı aldık. Duygu düşünce ve önerileriniz için çok teşekkür ederiz. Arayış'ı geliştirmek beğeninizin devamını sağlamak inanıyoruz ki, eleştirilerinizi ve önerilerinizi sürdürmenizle mümkün olacaktır. Değerli mektuplarınızda bunu yapmanız ve bizlere eksiklerimizi göstermeniz, hatalarımızı eleştirmeniz ARAYIŞ'a güç katıyor.

İlgi ve yakınlığınızın devamını diliyoruz.

Saygılarımızla...

ÖĞRENİP BELGELERİNİ ALDILAR AMA...

Okuma-Yazma Seferberliği başladığında ben de bulunduğum köyde kurs açtım. Kursa katılanlar geçen yıl birşeyler öğrenip belgelerini aldılar. Sevinmiştim.

Aradan bir yıl geçti. Kursa katılanlardan birinin zarfa adres yazdırmak için yanıma geldiğini gördüm. Kursta öğrendiklerinin birçoğunu unutmuşlar. Bu eğitimin sürekliliğini göstermesi bakımından ilginç olduğu kadar, öğrendiğini kullanabilme ile de bağıntılı. Gazete dergi kitap yok. Ne yapacak öğrendiğini. Doğal olarak unutuyor.

Bu nedenle üretim içinde öğrenme, öğrendiğini üretimde deneme yolunda büyük adım olan köy enstitülerini hatırlatmak istiyorum. Kapandığının iyi olmadığı kanaatindeyim.

İhsan ÖZBEK
RİZE

KAÇAKÇILIK YASAKLANDI AMA SORUNLAR BİTMEDİ

Doğu ve Güneydoğu'nun sınır bölgelerinde; Nusaybin'de, Van'da, Kilis'te, Doğubeyazıt'ta vs. onbinlerce kişinin geçim kaynağıydı kaçakçılık. Yasaklama ile bu büyük oranda ortadan kalktı denebilir. İyi ama şimdi bu geçim kaynağı kuruyan onbinlerce vatandaş ne yiyip ne içecek. Bunlara devlet eli uzanacak mıdır?

Eskiden kaçakçılık yapan Doğubeyazıt'lı İbrahim "Devlet bizi ortada bıraktı. Herkes bilir ki çoluk çocuğumuzu böyle geçindirirdik. Yasaklamaya karşı değiliz. Biz de yakalanma, mayında parçalanma korkusu olmadan yaşamak istiyoruz. Bu sağlanırsa hayvancılık yaparız, tarımla uğraşırız. Çok iyi bilinir ki toprağımız yok, suyumuz yok. Yasaklamayı alan devlet bizi böyle bırakmamalı" diyor. Bu dilek binlerce İbrahim'in dileğidir, beklentisidir.

Kaçakçılığın yasaklanmasından sonra kendi işini kurabilecek gücü olanlar kurdular, gücü olmayanlar çaresizlik içinde bekliyorlar. Çoğunluğu sırt hammalı olan bu kişiler yörede yapılabilecek olan hayvancılığa yönlendirilebilir. Elbette ki bu devlet politikası ile mümkündür. Güneydoğu ve Doğu bölgelerimizdeki insanların toprak, kredi, su sorunlarının çözümüne öncelik verilmeli, onbinlerce insan açlığa mahkum edilmemelidir. Bunlar üretici insanlar olarak topluma kazandırılmalıdır. Doğubezayıt'lı İbrahim'in deyişiyle "Devlet bu insanlara elini uzatmalıdır."

İsmet ÇELİK
DOĞUBEYAZIT

GERÇEKLERİN KENDİSİ ELEŞTİRİNİN DE TA KENDİSİDİR

Bazı okurlar görüşlerini sayfalarında dile getirirken derginin haksızlık yaratabilecek nitelikteki bazı yasama ve yürütme tasarruflarına karşı yaptığı eleştirilerin dozunun fazla veya az olduğundan yakınıyorlar. Kanımca bu konuda izlenecek temel ilke "Gerçeklerin kendisi eleştirilerin de ta kendisidir" olmalı. Olayların, gerçeklerin mevcut hukuki sınırlar içinde dile getirilmesi, yazılması —ki dergi bu işlevi layıkıyle yerine getirmektedir— eleştiriyi de içinde barındıracaktır.

Caner YILDIZ
ESKİŞEHİR

GECE OKULLARI NEDEN KALDIRILDI?

1979—1980 Yılında ortaokuldan mezun oldum. Liseye gidemedim ve çalışmak için Mersin'e geçtim. Orada iş bul dum bir yıldır hayvan bakıcısı olarak çalışıyorum. 1981—1982 yılında gece okuluna kayıt yaptırmak istedim. Gece okullarının kaldırıldığını öğren dim. Bizlerin okumaya hakkı yok mudur? Neden gece okulları kaldırıldı ve bizim gibi olanlar okumaktan mahrum edildi. Yetkililerin dikkatine sunuyoruz.

Halil TÜZÜN
Şarkışla—SİVAS

BELGE NİTELİĞİNDE DERGİ

Derginin içeriğini çok başarılı buluyorum. Yine de bazı eksikleri var bana göre. Şöyle ki; Sayfa sayısı az. Yazılar kısaldıkça kısırlaşıyor. Sayfa sayısını artırarak konuyu fazlalaştırmak mümkündür. Elbette ki fiyatı da artırılabilir. Davalarla ilgili daha geniş yayın yapılmalı. Geçici bir süre de olsa fedakarlık yapıp sayfa sayısı ile birlikte davalara ayrılan yeri fazlalaştırmak Arayış'ı belge niteliğinde dergi yapacaktır. Çünkü yargılamaların, devam eden davaların önemi tartışılamaz. Bunları iddianameleri dahil sorgu ve savunmaları ile biriktirmek geleceğe aktarmak istiyoruz.

Bekir UÇAR
MUCUR

SAĞLIK BAKANIYLA GÖRÜŞEMEDİK

4 Köyün yaklaşık 3500 nüfuslu yörenin tek ebesini tayin ettiler. Köyümüzde kalan ebenin görevine dönebilmesi için dilekçe verdik. Cevap bile alamadık. Kasabamızda da doktorumuz, ameliyathanemizde malzememiz yok. Hastalarımızı parası olanlar Konya ve diğer hastanelere götürebiliyorlar. Parası olmayanın ki acı çekerek ölüyor. Özellikle kadınlarımızın doğum için çektikleri sıkıntı ve en başta ebesizlikten dolayı karşılaştığımız sorunlar çok büyük. Bunu anlatabilmek için Sağlık Bakanı ile görüşmek istedik. Başaramadık. Sesimizi Arayış aracılığıyla duyurmak istiyoruz.

Hüseyin OKUMUŞER
SALUR KÖYÜ MUHTARI

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:
ŞAHİN MENGÜ

Yazı İşleri Müdürü
Mehmet ERDÜL

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapa içleri: 50 bin TL
Öteki Sayfalar: 40 bin TL
Sütun santimi: 800 TL

ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi:
Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.
Yurtdışı:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S.Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

• Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabımıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ—MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi
DİZGİ: ÇİZGİ Reklam Tel: 18 60 97

BASILDIĞI YER: EM—AŞ

SAYI: 49
25 OCAK 1982
FİYAT: 30 TL.

YAZI İŞLERİ'NDEN

"SİYASİ ŞOV"DA MADDİ HATA

"...3-Mahkeme söz konusu kararında maddi hata da yapmıştır. Gerçekten kararın 3.ncü sayfasının ikinci parağrafının son cümlesinde; 'Danışma Meclisi de ileriye yönelik hesapları olan bazı emekli askerlerce siyasi şov sahnesi haline dönüştürüleceğinin şimdiden kabulü gerekir, denilerek, yazıda emekli askerlerden söz edildiği belirtilmektedir. Oysa mahkumiyet kararına konu olan bu yazıda ne halen görev başında bulunan askerlerden, ne de emekliye ayrılmış askerlerden söz edilmektedir. Yazıda 'Siyasi Aktörlerden...' tabiri kullanılmaktadır."

Bir maddesini yukarıda aktarmaya çalıştığımız 3 sayfalık gerekçeli yazılı başvuruda, Yazı İşleri Müdürümüz ve ARAYIŞ Dergisi'nin avukatları, sonuç ve istem bölümünde ise şöyle diyorlar: *"...nedenlerle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi tarafından verilen 29.9.1981 tarih ve 1981/1071 sayılı karar, yasalara ve gerçeklere aykırıdır. Bu karar kesinleşmiş ve müvekkilimiz hakkında infaza başlanmıştır. Karar bu biçimi ile infaz edildiğinde ortaya büyük bir adli hata konmuş olacaktır".*

Milli Savunma Bakanlığı'na yazılı başvuruda bulunan avukatlar *"...kararın emir yolu ile bozulması için Askeri Yargıtay Başsavcılığına başvurulması"* isteminde bulundular.

Bilindiği gibi, 3 yıldan az cezaların temyizi olanaksız. Bu nedenle de yasal olarak kullanılabilecek tek yol yazılı emirle kararın bozdurulması isteminde bulunmak.

* * *

ARAYIŞ yayın yaşamına başladığında, karşılaşılacak güçlüklerin bilincinde, bunların da okur desteği ile aşılabileceği inancındaydı. Zaman ARAYIŞ'ı haklı çıkardı. ARAYIŞ, yayın ilkelerinden ödün vermeden, bağımsızlık, birlik, barış, özgürlük ve demokrasiden yana tutumunu sürdürdü sorunlarının büyük bir bölümüne çözümler buldu.

Sizlere sık sık sözünü ettiğimiz matbaa sorunumuza kalıcı bir çözüm şeklini henüz bulamadık. ARAYIŞ'ın elinizde bulunan bu sayısını da, değişen yönetimine karşın yine EM—AŞ matbaasında bastık.

15. Şubat 1982 günü yayınlanacağı bilinen Güneş Gazetesi'nin yöneticileri, EM—AŞ Matbaası'nın da yeni sanipleri olarak bize bu olanağı sağladılar.

Basında dayanışmayı simgeleyen bu gelişme nedeniyle GÜNEŞ Gazetesi yöneticilerine; diğer yönetsel sorunlarımızda bize yardımcı olan Cumhuriyet, Hürriyet, Günaydın ve Milli Gazete sorumluları ve çalışanlarına; bu sayımıza değin, iyi niyet, anlayış ve özveri ile ARAYIŞ'ın basımını gerçekleştirmemizde katkılarını esirgemeyen EM—AŞ Matbaası, Kayyum Heyetine, tüm eski yöneticilerine ve EM—AŞ çalışanlarına teşekkür ederiz.

Daha güçlü ARAYIŞ'larda buluşabilmek umuduyla esenlikler mutluluklar diliyoruz.

Saygılarımızla...

DERGİNİN İÇİNDEN

Haftanın yazısı

BİLANÇO'NUN İKİ YÜZÜ

ARAYIŞ

Türkiye'de 24 Ocak Kararları olarak adlandırılan ekonomi politikalarının uygulanışı ikinci yılını doldurdu. Bu yüzden 24 Ocak ilk bakışta ekonomi politikalarında köklü bir değişikliğin yıldönümü olarak görülebilir. Ancak 24 Ocak'la başlayan yalnızca ekonomi politikalarındaki bir değişiklik değil, belki bundan daha derinde ekonomi felsefesindeki değişikliktir. Bu açıdan bakıldığında ikinci yılını dolduran bu uygulamalar, aynı zamanda çağdaş devlet ve ekonomi anlayışından iki yüzyıl öncesinin, tarih tarafından da mahkum edilmiş ilkel bir devlet ve ekonomi anlayışına dönüşü de simgelemektedir.

"Devlet anarşi ile uğraşsın, ekonomiyi bize bıraksın" cümlesiyle formülleştirilen bu ilkel anlayışın öteki bilinen adları da *"taş devri kapitalizmi"*, *"ekonomik darvinizm"* ya da daha tanıdık deyişle *"Friedmanizm"*dir. Bütün bu adların altında ise bir *"servet diktası"* düşü ile yanıp tutuşanların bu istemlerinin *"modelleştiğini"* görmenin sevinci okunmuyor mu?

* *
*

Söz konusu anlayış, 1970'li yıllarda dünyada değişen ekonomik ve toplumsal koşullar nedeniyle belli çevreler tarafından, insanlık tarihinin bir yüz karası olarak kapattığı, yeraltı mahzenlerinden çıkarılıp yeniden uygulamağa konulmuştur.

Temeli 1776'da atılan ve son yıllarda bazı ülkelerde *"ekonomik bunalımın panzehiri"* olarak yeni bir ambalaj içinde piyasaya sürülen bu modelin iki büyük günah keçisi vardır: *"Devlet"* ve *"yüksek ücret isteminde bulunan sendikalar"*. Çünkü devlet çeşitli yollardan ekonomiyi olumsuz etkiler, Ekonomik politikaları ve aldığı önlemler özel sektörde *"belirsizlik"* yaratır, belirli kamu hizmetlerini sağlamak için topladığı vergiler özel sektörün yatırım ve çalışma *"şevkini"* kırar. Öte yandan çalışan kesimlerin ücret artış istemleri de, yine özel sektörün girişimlerini olumsuz yönde etkileyen etkenlerdir.

Öyleyse ne yapmalı?

Bu sorunun yanıtı 24 Ocak Kararlarının temel felsefesinde bulunmaktadır. *"Bir yandan devletin ekonomi içindeki yeri enalt düzeye indirgenecektir. Öte yandan da ücret artış istemleri önlenecektir"* işte bu anlayışın yandaşları 24 Ocak 1980 günü Türkiye'yi, tarihin aksi yönünde giden bir arabanın üzerine oturtmuşlardır.

* *
*

Türk Halkının ikiyıldır katlandığı bu ekonomik uygulamaların sonucu ne olmuştur? Bu uygulamaları savunanlara bakılırsa bu *"operasyondan"* beklenen sonuçlar sağlanmış ve *"Türk ekonomisi iyileşme belirtileri göstermeğe başlamıştır."* Bizzat bu politikaların sözcüsü durumunda bulunan Turgut Özal'ın Danışma Meclisi üyeleri karşısında söylediği gibi *"Türkiye bugün iyi yoldadır"*.

Özal ve ona yeşil ışık yakan çevreler bu ekonomik uygulamaların bilançosunu yaparken Türk Halkının karşısına bazı ekonomik göstergelerle çıkmaktadırlar. Bu göstergelerden hareketle de, *"24 Ocak kararları sayesinde enflasyonun yavaşlatıldığını, mal kıtlık ve yoklukların giderildiğini, ödemeler dengesinin iyileştirildiğini"* öne sürmektedirler. Durum gerçekten böyle midir?

Şurası açıktır ki, Türk Halkı önüne serilen bu ekonomik göstergeleri bir kenara itmekte ve üzerine abanan ekonomik sıkıntıların sıcak gerçeğinden hareketle bambaşka bir bilanço çıkartmaktadır Özal ve arkadaşlarının önüne.

Ekonomik göstergeleri, arkalarındaki sosyo-ekonomik gerçeklerden soyutlayarak değerlendirmek, o göstergelerin gerisinde oluşmuş tabloyu görmezlikten gelerek değerlendirmek yanlış ya da eksik yargılara varılmasına neden olur.

Nitekim, enflasyon oranının yüzde 40 dolayına düştüğü söylenirken ve bu bir başarı imiş gibi sunulurken, bunun arkasında yatan işsizlik sorunu ile halkın yoksullaşması gerçeği gözden kaçırılmaktadır. Yerli kaynaklar üç milyon işsizden söz ederken, yabancı kaynaklar işsizlik oranının yüzde 20'yi aştığını belirtmektedir.

* * *
*

24 Ocak Kararlarının erdemlerinden söz edilirken, özellikle mal kıtlıklarının, mal yokluklarının giderildiğine işaret edilmektedir. Gerçi gelirlerini fiyatlara uydurabilenler için, Özal'ın deyimiyle *"İşleri tıkırında gidenler"*için yokluklar kalkmış olabilir. Ama, bir yandan süren enflasyonun, bir yandan katı bir ücret ve gelir politikasının yoksullaştırdığı, satın alma güçlerini aşındırdığı orta ve dar gelirli gruplar için yokluklar da yoksunluklar da artmıştır.

Artışını sürdüren fiyatlar karşısında, işçinin, memurun, emeklinin gerçek geliri son iki yılda büyük ölçüde gerilemiştir. Cumhuriyet Gazetesi'nin 2 ve 3 Ocak 1982 günlü sayılarında yayınlanan araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu gibi, 1963 yılı temel alınarak yapılan hesaplamalara göre, son iki yılda günlük gerçek işçi ücreti 20,54 liradan 13,91 liraya, memur maaşı da ortalama 926 liradan 506 liraya gerilemiştir.

* * *
*

24 Ocak kararları çerçevesinde gelen zam furyası içinde işçiler ve memurlar gibi çiftçinin köylünün de, hem satın alma gücü, hem de üretim gücü gerilemiştir. Örneğin tarımda verimlilik artışına büyük katkısı bulunan gübrenin fiyatında son iki yıl içinde yüzde binin üzerinde artış olmuştur. Bunun gibi, tarımsal ilaç fiyatlarındaki, devletin sağladığı tohumluk fiyatındaki, yem fiyatlarındaki artışlar yüzde beşyüzü aşmıştır. 1979 sonlarında 500 bin liraya satılan bir traktörün ederi şimdi 1,5 milyon lirayı aşmıştır. Tarımsal girdi fiyatları böylesine artarken, enflasyon oranının bile altında saptanan destekleme fiyatları nedeniyle çiftçinin

köylünün gerçek geliri büyük ölçüde gerilemiştir. Böylece tarımda verim ve üretim kaygıları alıp yürümüştür.

Öte yandan esnafın durumu da daha parlak değildir. Çünkü halkın satın alma gücü kısıldıkça esnafın da mal satabilme olanağı kısılmaktadır. Gerçi yüksek gelir gruplarına lüks tüketim eşyası, beğeni eşyası satan esnafın kazancı yine eskisi gibi sürüyor olabilir. Ama dar ve orta gelirli gruplara satış yapan mahalle bakkalı, mahalle kasabı, mahalle manavı gibi, kasaba manifaturacısı, tuhafiyecisi gibi esnafın satışları, halkın gerçek gelirine koşut olarak gerilemekte, bunlar da bir yaşam derdine düşmüş bulunmaktadır.

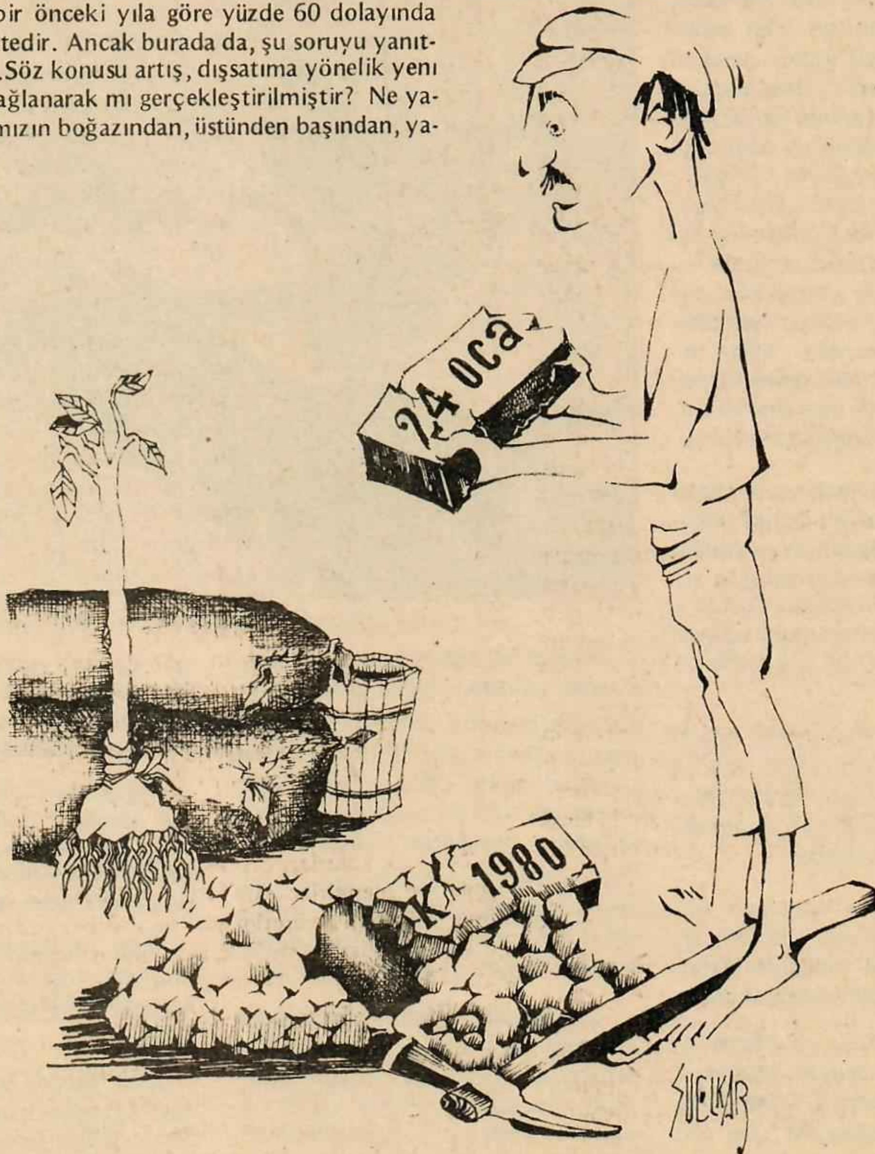
Ulusal sanayici, küçük ve orta boy sanayici de, sıkı para-yüksek faiz politikasından, talep yetersizliğinden, günlük kur politikası yüzünden sürekli maliyet artışlarından bunalmış durumda, gazete ilanları ile yutacak küçük balık arayan büyük balıklara yem olmamak için çırpınır hale gelmiştir.

* *
*

İki yıllık uygulamanın olumlu sayılabilecek tek göstergesi belki dışsatımla ilgili olanıdır. Eldeki veriler 1981 yılı içinde dışsatımın bir önceki yıla göre yüzde 60 dolayında arttığını göstermektedir. Ancak burada da, şu soruyu yanıtlamak gerekecektir. Söz konusu artış, dışsatıma yönelik yeni üretim olanakları sağlanarak mı gerçekleştirilmiştir? Ne yazık ki hayır. Halkımızın boğazından, üstünden başından, yani zorunlu tüketiminden kesilerek dışa satılmıştır. Bir anlamda bu ekonomik model Türkiye dışa mal değil, *halkın refahının* dışsatımını yapmıştır. Yine bunun gibi döviz bolluğu iddiası da, gerçekten ekonomideki belli bir iyileşme değil, dövize olan talebin azalmasından kaynaklanmaktadır

* *
*

Sonuç olarak, iki yıldır uygulanmakta olan 24 Ocak kararlarının iki ayrı bilançosu vardır. Bunlardan birisi Özal ve yandaşlarının bazı ekonomik göstergeler vererek çıkardıkları bilançodur. Sayıların oraya buraya çekilebilen aldatıcı dünyasında anlamsızlaşan bu bilançonun karşısında ise Türk halkının günlük yaşamının ortaya koyduğu gerçeklerin bilançosu bulunuyor. Bu bilanço daha ayın başında biten para, ancak vitrinlerde görülebilen besin maddeleri ve bunun doğurduğu sıkıntı ve huzursuzluklarda somutlaşmaktadır. Tabii ki bu insanlar 24 Ocak'la başlayan dönemin değerlendirilmesinde önlerine konulan bu anlamsız sayılara değil, kendilerinin ve çevrelerindeki öteki insanların bu somut sıkıntılarına inanmaktadırlar.

YURTDIŞINDAKİ ÖĞRETMENLERİMİZ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni kararlarından biri de yurtdışındaki çocuklarımızın eğitimiyle ilgili. O ülke yetkililerinin sağladığı öğretmenlere, yurtdışında görev yaptırılmayacağı anlaşılıyor. Sayın Bakan *"Yurtdışındaki çocuklarımız gerek öğretmenlerden olsun, gerek çevreden olsun, ideolojik yönden aşılandığından mahallinden sözleşme ile göreve getirilen öğretmenlerin sözleşmeleri bittikçe yenilenmemesini istiyoruz."* diyor.

MEB işi gereği çokça yeni kararlar alma durumunda olan bir kamu kuruluşu. O kuruluşun kimi kararlarını hemen değiştirmek gereğini duyduğunu da gördük. Öyle anlaşılıyor ki kararlar yeterince incelemeye dayanmıyor. O nedenle de değiştirilmek zorunluluğu doğuyor. *"Özgür"*-lü vakıf yönetim kurulu oluşturmak, akşam okullarını, özel dersaneleri hemen kapatmak istemek ve sonra ertelemek, öğretmen atamalarını sonuçlandıramamak, erken emeklilik yasasının uygulamasında karar değiştirmek.. Bunlar MEB'nin kapılarını kapayarak aldığı ve değiştirmek zorunda kaldığı kararlardan bir bölümü.

Şu anda yurtdışında görev yapan 3 bini aşkın öğretmenin 2 binden çoğu Milli Eğitim Bakanlığı'nca yollanmamış, ama onlara *"Öğretmenlik yapabilir"* onayını vermiştir. Bunlar o ülkelerin kendi olanaklarıyla sağladığı görevlilerdir. Eğitim yükü onların omuzlarındadır.

Yurtdışındaki Türklerden öğretmenlik yapabilecek nitelikte olanların, Türk çocukları için öğretmenlikle görevlendirilmesi çoğu sorunu ivedice aşabilen bir çözümdür.

Türkiye'den giden öğretmen, öğrencilerinin kendisinden çok daha iyi bildiği bir çevrenin yabancısı olarak orada görev yapmak durumundadır.

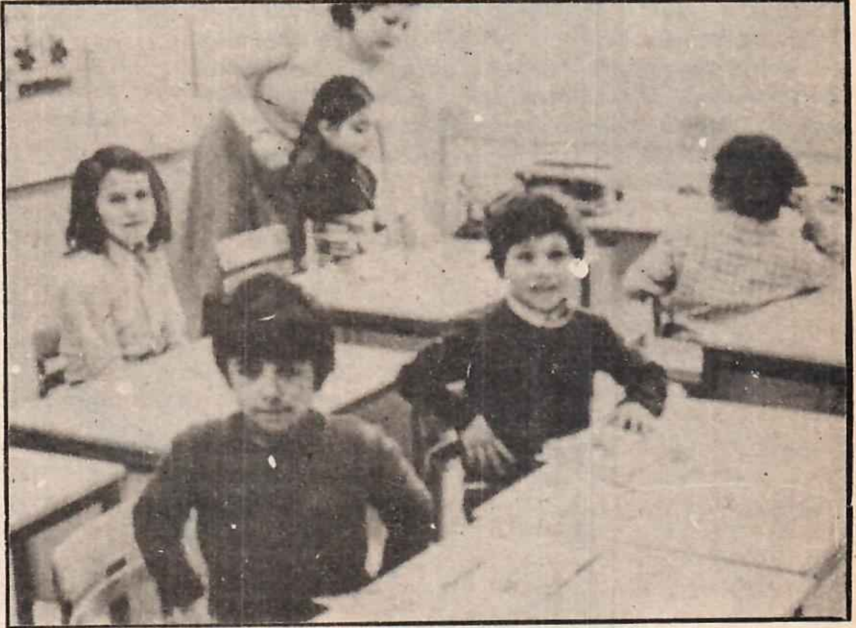
Öğretmen yalnızca ders okutmaz, onun da ötesinde çocukları yaşama ve çevreyle uyuma hazırlar. Oysa Türkiye'den giden öğretmenler olsa olsa birkaç yıl sonra bunu yapabilecek duruma gelebilirler. Gidenlerin o ülke dilini gereğince bilmesi beklenemez.

Yerinden sağlanan öğretmenlerse, bulundukları ülkede çevreye uyum sağlamış, o ülkenin eğitim sistemini özümsemiş, o ülkenin dilini, üstelik o ülkede yetişen çocukların psikolojisini ve sorunlarını iyi bilen kimselerdir.

Türkiye'den gönderilen öğretmene ayrıca döviz ödenmektedir. bunca yarara karşılık nasıl açıklanabilecektir?

Bakanlığın, Amerika'da Mc. Charthy'cilik döneminde ortaya çıkan deyimle *"yatak altında kızıl arama"* psikolojisine girdiği izlenimini veriyor tüm bunlar.

Eğer, Yurt dışındakiler, ideolojilerden etkileniyorlar kuruntusu bu ölçüye varmışsa, o zaman Türkiye'den dışarıya görevle giden öğretmenler için de kuşku duymak gerekir. Bu kuşkunun doğal sonucu olarak, sonraki aşama, yurda geri dönecek öğretmenleri, *"Siz kökü dışarda akımların etkisinde kalmışsınızdır"* diye meslekten çıkarmak olabilir.

YURT DIŞINDAKİ BU ÖĞRENCİLERİN TEK DİLEĞİ: OKUMAK

Bunları söylerken yurtdışına merkezden öğretmen gönderilmesin demek istemiyoruz. Türkiye'den öğretmen yollanmasının da vaz geçilmez yararları vardır. Onlar, yurtdışındaki çocuklara Türkiye'yi, daha taze izlenimlere dayanarak anlatabilirler. Türk eğitimiyle dışardaki eğitim arasında bağlantı kurabilirler. Ayrıca böyle bir görev öğretmenlerin kendileri için de işbaşı eğitimi olmaktadır.

Yurtdışında görev yapan, görevlendirme biçimi değişik öğretmenlerin uyumlu çalışmalarını değerlendirmek dururken yerinden sağlanmış öğretmenlerden yararlanmamak,

Dışardaki yurttaşlarımıza, dövizlerini isterken *"yurtsever"*, *"milliyetçi"*, diye seslenip, öğretmenlik yapacakları zaman tam tersi gözle bakmak da çelişki olmayacak mı?

Eğer biz demokratik Batının bir üyesi isek o ülkelerde kalan yurttaşlarımızdan böylesine ürkmememiz gerekir.

Milli Eğitim Bakanlığı yurtdışındaki öğretmenlerle ilgili kararını yeniden gözden geçirmelidir.

KUYRUKLAR AD DEĞİŞTİRDİ

Birkısım tüketim mallarında yokluk yaratmak ve yaratılabilenleri çoğaltarak hükümet düşürmek sevdasında olanların oyunlar düzenlediği günler gerilerde kaldı.

Türk toplumu, kendilerinden günlük satışlarını bir deftere kaydetmelerini isteyen hükümete karşı, gazetecilere sayfalarca ilanlar vererek bir siyasal görüşü yıpratma eylemlerine girişenleri unutmayacak elbet.

Hani şu birzamanlar bulamadığımız *"Burada yağ satılıyormuş"* diyerek sıraya girip, saatlerce bekledikten sonra ancak birkaç paket alabildiğimiz margarin yağı kuyrukları vardı ya, bitti artık o günler, o kuyruklar.

Birden üretim mi arttı, yoksa uygulanan ekonomik modelin doğal sonucu halkın alım gücü mü kalmadı, şimdi halk üretilen margarin yağını tüketemiyor. Hem de, sırf özel sektörün elindeki stoklar tükensin diye, özel sektörün TARİŞ fiyatlarından daha ucuz fiyatlarla yağ satımına başlaması ve hatta TARİŞ'in piyasaya yaptığı yağ dağıtımını durdurmasına karşın halkımız özel sektörün ürettiği yağı tüketmiyor, tüketemiyor.

Geçtiğimiz günlerde, *"Kuyruklar uzadı"* diyebilmek için, belli kesimlerle işbirliği içinde olanların oyununu sergileyen bir açıklama yapıldı Adana'da.

Adana Sanayi Odası'nda yapılan bir toplantı sonunda, yağ sanayicilerimiz 6 maddelik bir bildiri yayınladılar. Sanayicilerimizin *"Yağlı tohum dışalımı ve küspe dışsatımı yapılması"* izin verilmesine ilişkin istekleriyle, değişik sorunlarının dile getirildiği açıklamanın 4. maddesi ise şöyle: *"Ülkemizde üretilen pamuk ve ayçiçek yağlarının ihracına izin verilmelidir, eğer ileride yurtiçi tüketim açığı doğarsa daha düşük kaliteli yağlar ithal edilerek bu açık telafi edilir ve ülke daha fazla döviz kazanmış olur."*

Dün denilebilecek kadar kısa bir geçmişte, ülke gereksinimini karşılayamayan, üretimi durdurulan ve bu nedenle de nebati yağ dışalımı yapmak zorunda kalan Türkiye'de bunun anlamı şudur: *"Ey kemerinde sıkacak delik kalmayan halkım, biraz sabret. Hele şu pamuk ve ayçiçek yağlarının dışsatımını yapalım. Bu arada senin alım gücün yükselir ve gereksinimin olursa o zaman biz senin için daha düşük kaliteli yağ dışalımı yaparız."*

"Bu modelin başka alternatifi yoktur" ve o nedenle de *"Aynen devam"* diyebilenlerin, sanayiciye metanet, halka sabır tavsiye ederek sürdürdükleri 24 Ocak damgalı ekonomik model sonucu gözlenebilen bir gerçek var: halk artık yağ alımları için kuyruğa girmiyor. Şimdi yağ alım kuyrukları yok, yağ satım kuyrukları var.

Dışsatım için oluşan kuyruklar bu kadarla da kalmıyor. Türk Haberler Ajansının İzmir kaynaklı bir haberinde aynen şöyle denilmekteydi geçtiğimiz günlerde: *"İzmir'den Ekim ayı içinde 16 bin 432 kilo kitap dışsatımıyapıldığı, bu dışsatıma karşılık 8 milyon 124 bin Türk lirası karşılığı döviz sağlandığı bildirildi.*

İzmir liman yetkililerinden alınan bilgiye göre, dışsatımını yaptığımız ürünlerin arasına katılan kitap, İzmir'den ilk kez ihraç edilmiştir."

Fransa, Fedaral Almanya ve İskandinav ülkelerine sattığımız kitapların cins ve çeşidi ile sağlandığı kaynaklar hakkında bir açıklama yoktu haberde. Üstelik ülkemizde en ucuz kitabın 100 Türk Lirasına satılması nedeniyle Türk toplumunun büyük bir kesimince alınamayan kitabın kilo ile satılmasının nedeni de açıklanmamıştı.

Yağ, kitap derken, halkın alım gücünün tamamen ortadan kaldırılarak elindeki ekmeğine de dışsatım olanakları arar hale gelmeden, halkına sabır tavsiye ederek, açıkça daha düşük kaliteli yağ yedirmeyi reva görebileceklerini açıklayanlara zaman yitirilmeden dur denilmeli ve halkın alım gücünü arttırıcı önlemler alınmalıdır.

ÖZAL'IN FENDİ...

Dergimizin geçen sayısının baskıya verilmesinden sonra meydana gelen ilginç gelişmelerden biri, kuşkusuz, ödeme güçlüğü içindeki bankerlerin işlemlerinin tasfiyesine ilişkin olarak Bakanlar Kurulu'na yetki veren yasa tasarısının *"Danışma Meclisince"* kabul edilmesi ve *"Bakanlar Kurulu"*nun bu yetkiye dayanarak yasa gücünde kararname çıkarmasıydı.

Bir ihmal, bir kayıtsızlık şaheserinin açtığı yaraları sarmak üzere *Bakanlar Kurulu*'na bu konuda yasa gücünde kararname çıkarma yetkisi verilmesi için Anayasa'nın 64'ncü maddesinin değiştirilmesi gerektiğinden, o arada bir de Anayasa değişikliği yapıldı.

Tasarının Danışma Meclisinde görüşülmesi sırasında Hükümet ve özellikle Maliye Bakanı sert eleştirilere konu oldu. Örneğin üyelerden Kamer Genç, *"Hükümetin elinde birtakım imkanlar varken bunları niye kullanmıyor da böyle muğlak bir kanunla yetki alıyor"* diyerek, elindeki yetkileri kullanmadığı için Hükümete sitem ediyordu. Akif Erginay, *"... Çıkaracağımız kanunun muhtevasını dahi bilmiyoruz. Onun için bu anlamda böyle bir yetki istemesi bakımından hükümetin talihsizliğini belirtmek isterim, bu hale bizi düşürmüş olmalarını esefle karşılıyorum"* sözleriyle, adeta, parası göz göre göre batmış olan halkın haline değil, bu nedenle hükümete yasa gücünde kararname çıkarma yetkisi vermek zorunda kalan Danışma Meclisi'nin haline yanıyordu. Muzaffer Ender, *"... İlgililer başlangıçta bunları neden göremediler? Memleketi bu felaketli duruma getirdiler. Ancak birkaç cenaze merasimi seyredebildikten sonra akıllarımız başımıza geldi"* diyerek, Hükümetin önlem almakta →

çok geç kaldığını vurguluyordu. Kemal Dal ise, *"Bütün bu olaylar cereyan ederken, bu olayların üzerine yürümeyen ve milleti bankerlere tabiri caizse soyduran kimdir?"* sorusu ile Arayış'ın da bundan iki sayı önce belirttiği gibi olayı bir soygun olarak nitelendiriyor ve failinin bulunmasını istiyordu. Hidayet Uğur, *"Maliye Bakanının halka bu konu üzerinde tavsiyeleri endişe ve huzursuzluğu arttırmış, panik yaratmıştır"* diyerek Maliye Bakanı'nı paniğe neden olmakla suçluyordu. Şerafettin Yarkın ise *"Bu nasıl olmuştur? Olay üç yıldan beri bütün yetkililerin gözünün önünde yapılmıştır. Bu gizli yapılmış bir oyun değildir. Gizli oynanan bir kumar yoktur, gizli yapılan bir tefecilik yoktur"* diyerek olayın tam anlamıyla bir tefecilik olayı olduğunu vurguladıktan sonra durumun bu kerteye gelmesinde *"idarenin açık kusuru"*ndan söz ediyordu.

Sayın Danışmanlar, Hükümete ve özellikle Maliye Bakanı'na yönelttikleri bu tepkilerinde yerden göğe kadar haklı idiler. Ama, ekonomik

işlerden sorumlu ve tek seçici durumunda olan Başbakan Yardımcısı Özal'ın bu olaydaki kesin sorumluluğuna karşın işin içinden terayağından kıl çeker gibi sıyrılmasına göz yummakla, onun yerine Maliye Bakanı'nı hırpalamakla doğrusu haksızlık ettiler.

Çünkü bilemiyoruz ki, belki Maliye Bakanı Özal'a zamanında önlem alalım demiş ve ondan, *"canım bunlar ekonomik olarak doğru iş yapıyorlar, şimdilik dursun"* yanıtını almış olabilir.

Hele, halkın tefecilere para kaptırarak batması ile, tüketiminin ve talebinin daha da azalacağı ve böylece Özal'ın ekonomiyi yönetmesi daha da kolaylaşacağı, bunun da Özal'ın işine geleceği düşünülünce, halkın yoksullaşması, işsiz kalması karşısında Özal'ın kayıtsız tutumu dikkate alınınca, ve de üstelik batan paraların yabancılara değil de Özal'ın pek muhterem girişimcilerinin ceplerine gittiği göz önünde bulundurulunca, böyle bir olasılık pek de uzak gözükmüyor.

BÜTÇE ISMARLAMA MI, HAZIR ELBİSE Mİ?...

Bütçe Plan Komisyonu'nda 18,2 milyar lira indirim yapılarak 1 trilyon 796,2 milyar liraya düşürülen 1982 Mali Yılı Bütçe Tasarısı üzerindeki görüşmeler Danışma meclisinde sürüyor.

Aslında, olağan siyasal ortamlarda ve çağdaş devlet anlayışı içinde devlet bütçeleri, bunların hazırlanma ve parlamentolarda görüşülme süreci büyük önem taşır. Çünkü bütçe yasaları Hükümetlere, toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamında yaşamsal bir önemi olan gelir toplama ve bunları harcama yetkisi verdiği gibi ayrıca, hükümetlerin bir yıl içinde neleri yapacaklarını, neleri yapmayacaklarını ya da yapamıyacaklarını toplumun çeşitli kesimlerinin özlemlerine ne ölçüde yanıt vereceklerini gösterirler.

1982 Mali Yılı Bütçe Tasarısına bu anlayış içinde bakıldığı zaman ilk görünen odur ki, devlet ve toplum yaşamında taşıdığı tüm önemine karşın, belki bir depolitizasyon süreci içinde bulunduğu için, belki de bütçeleme sürecine katılmadığı için halk, bütçeye karşı genellikle ilgisizdir.

Belki de bu bütçenin hazırlanmasına egemen olan anlayışdan, bütçenin büyüklüğünden, yapısından ve bütçeyle birlikte uygulanması öngörülen politikalardan halkın umut kesmişliğinin yarattığı bir ilgisizliktir.

Yapı ve büyüklük bakımından *1982 Mali Yılı Bütçesi*, özellikle dar ve orta gelirli grupların geçim sıkıntılarının, yaşam koşullarının dayanılması güç boyutlara ulaştığı 1981 yılından, o yılın ekonomi ve maliye politikalarını belirliyen 1981 Bütçesinden farklı değildir. Toplam ödeneklerinin yüzde 44,4'ü personel ve öteki cari giderlere, yüzde 21,5'i yatırım ve yüzde 34.1'i de transfer harcamalarına ayrılmış olan *1982 Mali Yılı Bütçesi* bu yapısı ile hemen hemen geçen yıl bütçesinin aynı olduğu gibi, gerçek büyüklük bakımından da ondan farksızdır.

Maliye Bakanı'nın, ekonominin üretim güçlerini harekete geçirecek mekanizmaları kapsadığını söylemiş olmasına karşın *1982 Yılı Bütçesinin*, göreli olarak hemen hemen geçen yıl bütçesi düzeyinde olan yatırım ödenekleriyle, bu tür mekanizmaları içermediği ve o nedenle ne işsizlik sorununa, ne de sanayiin istem yetersizliği sorununa çözüm getireceği söylenebilir. Böylece, üç milyonu aştığı bilinen işsizler gibi, para kıtlığından, istem yetersizliğinden, maliyet artışından bunalmış sanayicilerle, halkın satın alma gücüne koşut olarak satış olanakları kısıtlanan esnaf da bütçede aradıklarını bulamamışlardır.

Asgari ücretin yükseltilmesi ve vergi dışı bırakılması yolunda işçilerin geçim sıkıntılarının daha da artmasını bir ölçüde önleyecek düzenlemeler bütçede yer almadığı gibi, memurlar için öngörülen yüzde 25 oranındaki zam Danışma Meclisinde de yetersiz bulunmuş, hatta bir sayın üye *"bu memurlara hakarettir"* demiştir.

Özetle, 1982 yılı bütçesi, enflasyona karşı dikilmiş bir hazır elbise gibidir. Ama çeşitli toplum kesimlerinin özlemlerini yansıtmaktan uzak olan ölçü üzerine dikilmediği için ona uyacağı bile kuşkuludur.

BÜLENT ECEVİT'İN AVUKATLARININ AÇIKLAMASI

"Cumhuriyet" Gazetesinin 13 Ocak 1982 günlü sayısının 9.cu sayfasında, Bülent Ecevit'in eşini evinde ziyaret eden bazı Avrupa Konseyi üyelerinin, kendisine "Basında çıktığı gibi Ecevit gerçekten siyasi açıklamada bulunmayacağına dair imza verdi mi?" diye sorulduğu yazılıdır.

Söz konusu basın haberi, 10 Ocak 1982 günlü "Milliyet" Gazetesinde çıkmıştı. Bu konuda "Milliyet" Gazetesine verdiğimiz açıklama şöyledir:

Av. Dr. Hasan BIYIKLI Av. Şahin MENGÜ

10 Ocak 1982 Pazar günü *"Milliyet"* Gazetesinin 13. sayfasında yayınlanan *"Avrupa Konseyi Heyetinin Temasları"* başlıklı haberde, sayın Devlet Başkanının, kendisiyle görüşen Avrupa Konseyi Parlamentosu üyelerine, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit'le Adalet

Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, *"Hamzakoy'dan dönüşlerinde yeni anayasa yapılıp seçimlere geçilinceye ve parlamento oluşuncaya kadar siyasi faaliyetlerde bulunmayacakları ve siyasi demeç vermeyecekleri yolunda imzaladıkları belgeyi göstermiştir"* deniliyor ve Ecevit'in, CHP Genel Başkanlığından ayrıldıktan sonra, *"Ben artık sade bir vatandaş gibi gerekeni söylemekte özgürüm"* havasına girdiği öne sürülüyor.

Haberin yazılış tarzı bazı yanlış anlamalara ve kuşkulara yol açabileceğinden aşağıdaki açıklamayı yapma gereğini duyuyoruz:

Sayın Devlet Başkanının söz konusu ettiği bildirilen *"belge"* iki parti liderine, Hamzakoy'dan Ankara'ya dönüşlerinde verilen yazılı talimattır. 11 Ekim 1980 günlü ve MGK Genel Sekreterliği Özel Kalem 0010-2-80 sayılı bu yazılı talimat, iki lidere, Etimesgut Askeri Hava Alanında imza karşılığı tebliğ edilmiştir.

MGK Genel Sekreterliğinin yazılı talimatı, iki lidere, talimat metnindeki ifadeye göre, *"Milli Güvenlik Konseyi emri"* ile verilmiştir. Talimat, *"Siyasi parti faaliyetlerinin yasaklanmış olduğu"* gerekçesiyle, her iki parti liderinin faaliyetlerine getirilen sınırlamaları belirtmektedir. O arada, *"siyasi amaçlı ve yönlendirici faaliyette"* bulunamayacakları ve beyanat veremeyecekleri bildirilmektedir.

Gazetede yazıldığının aksine, talimatta, *"yeni anayasa yapılıp seçimlere gidilinceye ve parlamento oluşuncaya kadar"* bu sınırlamaların geçerli olacağı gibi bir ifade ise yer almamaktadır.

11 Ekim 1980 tarihli bir talimatta böyle bir ifadenin yer alması mantıken mümkün olamazdı; çünkü henüz, iki liderin, siyasi faaliyet serbest bırakıldıktan sonra Genel Başkanlıkta kalamayacaklarını belirten Milli Güvenlik Konseyi kararı açıklanmış değildi. Eğer 11 Ekim 1980 günlü talimatta söz konusu ifade yer alıyor olsa idi, iki liderin, siyasi faaliyet serbest bırakıldıktan sonra bile Genel Başkanlık görevlerini fiilen yerine getiremeyecekleri daha o günden açıklığa kavuşmuş olurdu ve bunun ileride bir başka MGK kararı ile ayrıca duyurulmasına gerek kalmazdı.

11 Ekim 1980 günlü talimattaki sınırlamalar *"Siyasi parti faaliyetleri"*'nin *"yasaklanmış"* olduğu gerekçesine dayandırıldığına göre, Bülent Ecevit'in, Genel Başkanlıktan ayrıldıktan ve tüm siyasal sıfat ve görevleri üzerinden kalktıktan sonra yazacağı yazıların, vereceği demeçlerin, başka herhangi bir yurttaşa uygulananlar dışında bir sınırlamaya tabi olması düşünülemezdi.

Nitekim, 21 Şubat 1981'den 2 Haziran 1981 gününe kadar, yani parti üyesi tüm politikacılara 52 sayılı MGK bildirisi ile belli sınırlamalar getirilinceye kadar, Bülent Ecevit, her hafta *"Arayış"* Dergisine yazılar yazdığı ya da kendisiyle görüşen bazı gazetecilere demeç verdiği halde, 11 Ekim 1980 günlü talimata dayanılarak kendisi hakkında herhangi bir dava açılmamış olması da bunu doğrulamaktadır.

Sonuç olarak şunu tekrar belirtmek isteriz ki, gazete haberinde değinilen belge, MGK emrini içeren bir yazılı talimattır. Yoksa Ecevit kendi iradesiyle kendini bağlamış, kendi haklarından ve özgürlüklerinden feragat etmiş değildir. Bu belgenin Ecevit tarafından imzalanmış olması, talimatın tebellüğ edildiğini göstermekle birlikte, kendisinin talimatta yer alan emirlere uyacağı konusunda taahhütte bulunduğu anlamı taşımamaktadır.

Av. Dr. Hasan BIYIKLI Av. Şahin MENGÜ

OCAK'TA SAĞLIK

Turhan TEMUÇİN

Ocak ayı, sağlık sorunları açısından oldukça ilginç geçti. Ankara'nın ünlü hava kirliliği Ocak ayı içinde birden gündeme geldi. 1960'lardan sonra her geçen gün, her geçen ay ve yıl Ankara'nın hava kirliliği ürkütücü boyutlara ulaştı. Kirlilik adına dernekler kuruldu, müsteşarlıklar yaratıldı ama kirlilik gene de önlenemedi. Önlenemezdi, kirliliği çoğaltmak adına ne yapmak gerekiyorsa hepsi yapılıyordu da ondan. Toplu taşımacılığa sırtını çevirip, insanları araba sahibi yaparak taşımacılık sorununu çözeceğini sanan anlayış, orta gelirli vatandaşların altına çekilen her araba ile kirliliği daha da arttırdığını bilmezden geldi. Bilmezden gelecekti, çünkü toplu taşımacılıktaki petrol ürünlerinin tüketilişi ile özel arabalar çoğaltılarak yapılan tüketim çok farklı idi. Bu farkı ülke yararına, vatandaş yararına kullanmağa önce dünya petrol tröstleri izin vermezdi, sonra da onların Türkiye'deki uzantıları komüsyoncuları.

Ocak ayındaki Ankara'nın durumu yürekler acısı idi. Kitle ölümlerinden söz ediliyordu. Ve kirli hava kara bir bulut gibi Ankara sokaklarına, hatta konutların içine çöküvermişti.

Ankara'lı vatandaş alışmıştı kirli havaya. Bugüne değin, yapacak bir önlemi de olmadığından kirli hava ile "haşir neşir" geçinip gidiyordu. Ne var ki bu kez kirli hava kendine bir ortak da bulmuştu. Ocak ayının başından beri İç Anadolu' yu etkisi altında tutan yüksek hava basıncı nedeni ile bir de sis çıkmıştı ortaya. Kirli havanın partikülleri bu sis ile birleşince, işte o kara bulutlar sokaklara, konutların içine kadar inivermişti.

İşte işin tam burasında *"İl Umumi Hıfzısıhha Meclisi"* devreye girdi. Yayın organları ile yapılan uyarılarda vatandaşların kaloriferlerini yakmamaları arabaların bir bölümünün trafiğe çıkmaması, yaşlılar ile çocukların sokakta dolaşmaması öneriliyordu. Denebilir ki Ankara'lılar bu uyarıların tamamına uydular. Uydular da hava kirliliği acaba iki gün sonra bu önlemler alındı da ondan mı ortadan kalktı?

İşin doğrusu iki gün sonra yağan yağmur ile çıkan poyraz'ın ortalığı temizlediğidir. Yoksa hava kirliliği bu boyutlara getirildikten sonra, böyle palyatif önlemlerle ortadan kalkacağına inanmak olası değildir.

Önlemler, belki iyi niyetle düşünülmüştür. Ancak kaloriferini yakmayan vatandaş Ocak ayının —14 Ankara soğuğunda neyle ısınacaktır? Arabalar tek çift hesabı ile trafiğe çıkarılacaktır. Ama, arabası ile işine gidemeyen vatandaş hangi toplu taşıma aracı ile yolculuk edecektir?

Diyelim ki, o yoğun sisle birlikte hava kirliliği sürdü gitti. Kaloriferler sürekli yanmıyacak, arabalar çalışmıyacak ve okullar tümden tatil mi edilecektir? Milli Eğitim'i okul olmadan yönetmenin kolaylığına benzer bu.

ANKARA'DA OGLE SAATLERINDEN GÖRÜNTÜ:

Amonyak koklayarak kirli havanın toksik etkisinden kurtulmak gibi gülünç bir öneri de işin cabası. Amonyağın zararını bilmeden evlerde amonyak koklatmaktansa, vatandaşların tuvaletlerden çıkmamasını önermek daha mantıklı olurdu!

Sorun, uzun vadeli ama mutlaka çözümlenecek bir sorundur. Toplu taşımacılığı destekleyip, elektrik gücüne dayalı kent içi taşımacılığa dönüşmek, bunun finansmanını ve enerjisini sağlamak, bunlarla paralel olarak merkezi ısıtma sistemine yönelmek ilk akla gelenlerdir. Renkli televizyonu 1984'de uygulamayı düşünürken, yakıt olarak kullanılan kömürlerin elenmesi, ya da toksik maddelerden arındırılarak, yıkanarak kullanılması hiç de zor olmasa gerekir.

Elektrik enerjisini nereden bulacağız deyip bir takım anlamsız önlemlerde ısrar etmek çıkış yolu değildir. Türkiye coğrafyası su enerjisi ile dopdoludur.

DOKTORLARIN MUAYENE ÜCRETLERİ

Serbest çalışan doktorların hastadan alacakları en çok ücreti belirleyen bir yasanın çıkacağının söylenmesi Ocak ayının önemli sağlık sorunlarından birisi oldu. Daha önce 6023 sayılı Türk Tabibleri Birliği yasasına göre doktorların alacakları en az ücret belirlenmişti. Doktorlar bu en az ücretin altına inemezlerdi. Türkiye gibi yoksul bir ülke için bu uygulama elbetteki yanlıştı. Bu yanlış, şimdi anlaşılmış ve doktorların alacağı en çok ücretin de sınırı belirlenmiştir. Doktorluk her ne olursa olsun bir kamu hizmetidir, bir özveri mesleğidir. Muayenehanede çalışıyorum diye doktorluğa sıradan bir ticaret dalı halinde kullanmak yakışık almaz bir iştir. Muayenehanede çalışmağı vatandaşa hekim seçme özgürlüğü vermek olarak kabul edenler, muayenehanelerinde aldıkları ücretlerle vatandaşa değil hekim seçmek özgürlüğü. muayenehanelerinin olduğu sokaktan geçme özgürlüğü bile vermiyorlardı.

Alınacak en çok ücretin yasa ile belirlenmesi son derece yararlı bir girişimdir. Yasayı çıkaranları kutlarız. Buna karşı çıkıp iyi hekim, kötü hekim farkı kalmıyacak görüşünü öne sürenler ise, anlaşılan hiç muayenehanelere gidip bir basit ameliyata yüzbinlerin verildiğini görmemiş olanlardır.

NÜFUS PLANLAMASI

Ocak ayının onemli bir sağlık sorunu da, Devlet Planlama Teşkilatının *"Bir aileye üç çocuk yeter"* sloganını benimsemesidir. Gerçekte bugünkü ekonomik bunalım içinde bir aile bir çocuğa bile bakacak olanaklardan yoksundur. Ne var ki D.P.T. nüfus artışının hızla düşürülmesinin ekonomik ve siyasal açıdan sakıncalı olduğu görüşündedir. Önemli olan DPT'nın görüşünden çok doğum kontrolünün nasıl ve kimin eliyle yapılacağıdır. Kırsal bölgelerde yaşayan halkın doğum kontrolu ile uzaktan yakından bir ilgisi olmadığı, gerek ekonomik nedenler ve gerekse dinsel baskılar ve çevre korkusu ile doktora gitmediği, gidemediği bir gerçektir. Ve Türkiye'nin gerçek nüfus patlaması da bu kırsal bölge halkından kaynaklanmaktadır. Sekiz, çocuk, on çocuk ve daha fazlası.

İşte bu kırsal bölge halkına doğum kontrolünü devlet eliyle ve belli bir eğitimle götürmek baş sorundur. D.P.T. *"Bir aileye üç çocuk"* yeter slogani yerine kırsal bölgeye doğum kontrolünün nasıl götürüleceğinin araştırmasını yapsa hiç kuşkusuz daha yararlı olacaktır.

HUKUK AÇISINDAN ORGAN NAKLİ

"Organ Nakli Yasası"nın hukuksal değerlendirmesi amacıyla ARAYIŞ, AİTİA Yönetim Bilimleri Fakültesi Hukuk Kürsüsü Öğretim Üyesi Dr. Metin Gürkanlar'ın görüşlerini aldı.

ARAYIŞ: Organ ve doku aktarılmasına ilişkin yasanın değiştirilmesi hakkındaki tasarının yasalaşmasının söz konusu olduğu şu günlerde "transplantasyon" olayı kamuoyunda yeniden güncellik kazanmış bulunuyor. Bu konuda yürürlükte olan yasal düzenleme ve değişiklik tasarısı hakkında genel bir açıklama yapar mısınız?

GÜRKANLAR: Bilindiği gibi, 334 sayılı TC Anayasası'nın 49. maddesi gereğince devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlamakla görevlidir.

Koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri yanında, çağdaş tıp bilimi organ aktarması (transplantation) işlemini de önemli ölçüde gerçekleştirmiş ve son yıllarda bu işlem başarılı bir gelişme süreci içine girmiştir.

Ancak transplantasyonun toplum ve birey sağlığı açısından amaçlanan yararı sağlayabilmesinin, uygulamada karşılaşılan hukuksal sorunlara çözüm getirilmesine bağlı bulunduğu kuşkusuzdur. Gelişmiş ülkeler bu konudaki çalışmalarını bize göre çok önce başlatmış ve çıkardıkları yasalarla, hukuksal sorunlarını büyük ölçüde çözümlemişlerdir. Ülkemizde ise ilk kez 3/6/1979 tarihinde yürürlüğe giren 2238 sayılı "*Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılanması ve Nakli Hakkında Kanun*" ile organ aktarması işleminin akademik ve klinik çalışmalarına olanak sağlanmıştır.

ARAYIŞ: 1979 yılından önce, de ülkemizde organ aktarma ameliyatlarının yapıldığını biliyoruz. Örneğin 3 Kasım 1975 tarihinde Ankara'daki üniversite hastanelerimizden birinde bir böbrek aktarma ameliyatı gerçekleştirilmiştir. Bu durumu hukuksal yönden nasıl değerlendiriyorsunuz?

GÜRKANLAR: 2238 sayılı yasadan önce de yürürlükte olan yasalarımızda organ aktarmasına olanak tanıyan açık bir düzenleme yoktur. Bu dönemde sorun, genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmek durumundaydı. 3/6/1979 tarihine kadar bazı transplantasyon işlemlerini gerçekleştirmiş olan sağlık ekipleri hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 178/2, 240, 251, 456, 457, 467 ve 491. maddeleri gereğince kovuşturma yapılmıştır.

ARAYIŞ: Sözünü ettiğiniz 2238 sayılı yasaya göre, bir kişiden diğerine organ veya doku aktarılabilmesi ne gibi koşullara bağlıdır?

GÜRKANLAR: Bu sorunuzu, yasadaki düzenlemeye koşut olarak ikili bir ayırım içinde yanıtlamak istiyorum; bunlardan ilki, "*yaşayan kişilerden*" kendi rızalarıyla organ veya doku alınmasıdır. Rızanın geçerli olabilmesi için de;

a) Kendisinden organ veya doku alınacak kişinin (vericinin) onsekiz yaşını doldurmuş (reşit) ve ayırdetme yeteneğine (temyiz kudretine) sahip bulunması; diğer bir deyişle, hukuk açısından "*tam yetenekli*" olması,

b) Alınacak organ veya dokunun, vericinin yaşamını kesin biçimde sona erdirecek veya tehlikeye sokacak türden olmaması,

c) Vericinin, organ veya dokusunun alınmasını önceden kabul etmesi ve bu konudaki kararını açık, bilinçli ve her türlü dış etkiden uzak olarak vermesi,

d) Organ veya dokuyu alacak hekimlerin vericiye, kendisinden organ veya doku alınmasının yaratabileceği tehlikelerle, bunun tıbbi, psikolojik, ailevi ve sosyal sonuçları hakkında bilgi vermeleri ve yasanın 7. maddesinde belirtilen diğer yükümlülüklerini yerine getirmiş ve ayrıca 9. maddede öngörülen tahlil ve incelemelerin de yapılmış olmaları gerekir.

Konunun diğer bir yönü ise, "*ölüden*" organ ve doku alınmasıdır. Bunun kanımca en önemli koşulu, vericinin "*tıbbi ölüm*" durumunun yasanın 11. maddesinde belirlenen hekimler kurulunca saptanmış olmasıdır.

ARAYIŞ: "Tıbbi ölüm" deyimini kullandınız; bunu biraz açar mısınız?

GÜRKANLAR: Bilindiği gibi, "*yaşama hakkı*" *kişinin temel hakları arasında ilk sıra*
ma hakkı " kişinin temel hakları arasında ilk sırayı alır. Kişinin kendi bedeni ve bunun organları üzerindeki kişilik hakkı öyle bir haktır ki, kural olarak kişi kendisi dahi beden bütünlüğünde kalıcı nitelikte eksilmelere neden olabilecek davranışlardan (tasarruflardan) kaçınmak zorundadır.

Kişilik ölümle sona erer. Ve işte bu andan başlayarak, ölenin bedeni üzerindeki haklar artık onun yakınlarının kişisel değerleri içerisinde yer alırlar.

Organ ve dokuların "*yaşayan kişiden*" alınmasıyla "*ölüden*" alınması arasındaki en önemli fark, yaşayan vericinin yaşamını kesinlikle sona erdirecek ya da tehlikeye sokacak organ ve dokuların alınmasına olanak tanınmamış olmasında görülür.

Bir kişiyi yaşam ve sağlığına kavuştururken diğer bir kişinin yaşam ve sağlığını sona erdirmek kuşkusuz düşünülemez. Oysa ölüden organ ve doku alınmasında böyle bir endişe söz konusu değildir. İşte bu nedenlerledir ki, vericinin yaşamını sona erdirebilecek veya tehlikeye sokabilecek bir organın alınması, en erken, "*ölüm anında*" veya "*ölümden çok kısa bir süre sonra*" olmalıdır. Ancak, "*ölüm*"ün kesin ve her devirde geçerli bir tanımını yapabilmek bana pek olanaklı görünmemektedir. Bununla birlikte, Dünya Tıp Birliği, ölümün saptanması için solunum ve kan dolaşımının durmasını, yeniden canlandırma (reanimation) yöntemlerinin tümü denendiği halde başarı sağlanamamasını ve elektroensefalografi (EEG) beyin biyopsileri vb. yöntemlerle merkezi sinir sisteminin öldüğünün ortaya çıkmış olmasını aramaktadır. Türk Tabipler Birliği'nin 18/4/1968 tarihli kararına göre ise, beynin işlevini yapmaması, dolaşım ve solunumun ancak yapay araçlarla sürdürülebilmesi ve bu araçlar kullanılmadığı takdirde, bu işlevlerin tümünün durması durumunda o kişi ölmüş sayılmalıdır.

ARAYIŞ: Ölüden organ veya doku alabilmek için tıbbi ölümün saptanmış olması yeterli midir?

GÜRKANLAR: Hayır. Ölenin yakınlarından da ayrıca izin alınması gerekmektedir. Yasa, izin konusu üzerinde titizlikle durmaktadır. Ancak 14. maddenin son fıkrası bu konuda önemli bir istisna getirmektedir. Buna göre: "*kaza veya doğal afetler sonucu vücudunun uğradığı ağır harabiyet nedeniyle yaşamı sona ermiş olan bir kişinin, yanında yukarıda sayılan kimseleri yoksa, sağlam doku ve organları, tıbbi ölüm hali 11'nci maddede belirlenen uzmanlar kurulunun raporu ile belgelenmek kaydıyla, yaşamı organ ve doku nakline bağlı olan ve naklinde ivedilik ve tıbbi zorunluluk bulunan hallerde, vasiyet ve rıza aranmaksızın organ veya doku nakli yapılabilir.* "

ARAYIŞ: Son değişiklik tasarısı transplantasyon konusunun yasal düzenlenmesinde ne gibi bir değişiklik öngörmektedir?

GÜRKANLAR: Değişiklik tasarısı, yukarıda sözünü ettiğim 14. maddenin son fıkrasına ilişkindir ve "*tıbbi ölüm halinin aktarılacak (alınacak) organlara bağlı olmaması*" ve "*otopsi zamanı*" konularında yenilik getirmektedir. Kabul edileceği üzere, organ ve doku aktarmasında izin ve rıza konusu tıbbi nedenlerle özellik

→

göstermekte ve izin ve rızanın alınması veya saptanması işlemlerinin, işlerliği olan kurallara bağlanması gerekmektedir. Çünkü, transplantasyonunun genellikle ölüm olayının hemen arkasından, gecikmeksizin yapılmasında tıbbi zorunluluk vardır. Aksi halde, aktarılan organ işlev yapamaz duruma gelecektir. Oysa, halen yürürlükte bulunan 14. maddenin son fıkrasına göre tıbbi ölüm durumunun 11. maddede belirlenen uzmanlar kurulu raporuyla belgelenmesi, diğer bir deyişle, ölü muayenesi ve adli otopsi sonucunun alınması işleminin transplantasyonundan önce yapılması gerekmekte ve bu durum, transplantasyonun amacına ulaşma şansını çoğu kez ortadan kaldırmaktadır. İşte bu teknik zorunluluk nedeniyle tasarı, kaza ve doğal afetler nedeniyle yaşamı sona ermiş olan kişinin;

a) Tıbbi ölüm durumunun alınacak organlara bağlı olmadığının 11. maddede belirle ıen hekimler kurulu raporuyla belgelenmesi,

b) Alıcının yaşamının organ ve doku aktarmasına bağlı olması ve aktarmada ivedilik ve tıbbi zorunluluk bulunması,

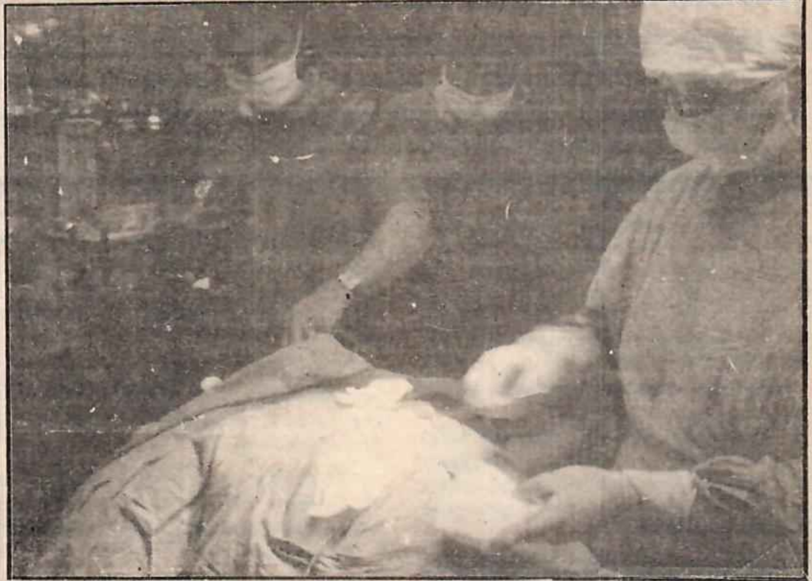
c) Vericinin yanında 14. maddenin 1. fıkrasında sayılan kişilerin bulunmaması.

koşullarıyla, sağlam doku ve organlarının *vasiyet ve rıza aranmaksızın* aktarılabileceğini ve bu durumlarda adli otopsinin bu işlemler tamamlandıktan sonra yapılacağını ve hekimler kurulu raporunun adli muayene ve otopsi tutanağına geçirilip, evrakına ekleneceğini hükme bağlamaktadır.

Ancak hemen belirtmek isterim ki, Adalet Komisyonu'nun 11/12/1981 tarihli raporunun " *karşı oy gerekçesi* nde de haklı olarak değinildiği üzere, 14. maddenin 3. fıkrası " *ölü, sağlığında kendisinden ölümünden sonra organ ve doku alınmasına karşı olduğunu belirtmişse, organ ve doku alınamaz*" hükmünü koymakla, ölünün sağlığındaki iradesine öncelik tanımaktadır. Değişiklik tasarısında ise ". . . *yaşamı sona ermiş olan bir kişinin yanında yukarıda sayılan kişileri yoksa.* . " demekle yetinilmiş olması, iki fıkra arasında çelişki bulundu ğu izlenimini uyandırmaktadır. Bunun yerine "*vasiyet veya rızanın derhal saptanamaması durumunda* "denilmesinin, maddeye açıklık kazandırmak bakımından yerinde olacağı kanısındayım.

ARAYIŞ: 2238 sayılı yasayı genel çizgileriyle açıklamış bulunuyorrsunuz Son olarak bu yasaya aykırı davranışların ne gibi yaptırımlara bağlanmış olduğunu da açıklar mısınız?

GÜRKANLAR: 15. maddeye göre bu yasaya aykırı biçimde organ ve doku alan, saklayan, aşılayan ve aktaranlarla bunların alım ve satımını yapanlar, alım ve satımına aracılık edenler veya bunun komisyonculuğunu yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği, takdirde iki yıldan dört yıla kadar hapis ve 50.000 liradan 100. 000 lira ya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

YASA HAKKINDA Op. Dr. BAYAZIT'IN GÖRÜŞLERİ

Türkiye'de ilk kalp nakli ameliyatını yapan Op. Dr. Kemal Bayazıt ile Arayış bir söyleşi yaptı. Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Baş Hekimi olan Op. Dr. Kemal Bayazıt yeni çıkan Organ Nakli Yasası ile ilgili görüşlerini şöyle belirtti:

ARAYIŞ: Sayın Bayazıt, yeni çıkan organ naklî yasasını nasıl karşıladınız?

BAYAZIT: Yasayı son derece olumlu karşıladım. Tıbben ölmüş insanların organları ile başkaların yaşatılması elbette ki olumlu bir iştir. Ne var ki, bizim sosyal davranışlarımız organ alacak seviyede değildir. Organı alınacak kişinin ailesinin davranışı eğitime muhtaçtır. Halkımız henüz bu anlayış düzeyinde değildir. Öte yanda alınacak organın dokusal özelliğinin bozulmadan alınması, bu organın dağıtımı, alıcının bulunması geniş organizasyon isteyen bir iştir. Umarım bunlar da zamanla düzenlenecektir.

ARAYIŞ: Türkiye'de ilk kalp naklini yapan doktor olarak, organ nakilleri açısından Türkiye'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

BAYAZIT: Olumlu görüyorum. Ve Türkiye'nin organ nakillerini rahatlıkla yapan bir ülke aşamasına gelmesi gereklidir ve gelecektir.

ARAYIŞ: Organ naklî için gerekli ekip ve araç gereç olarak Türkiye'nin şu andaki durumu nedir, eksikleri var mıdır?

BAYAZIT: Hastanelerin, özellikle taşra hastanelerinin çok iyi durumda olması gerekir. Bölge hastanelerinin özellikle trafik kazalarının sorumluluğunu yüklenmesi gerekir. Kazada ölen kişiden alınacak organın en kısa sürede belli merkezlere iletilmesi gerekir. Özellikle beyin ölümü vakalarında bu iş son derece süratli yapılmalıdır. Elbette bu da bir organizasyon işidir.

Büyük merkezlerdeki büyük hastaneler için ise durum değişiktir. Organ nakli işini yüklenmiş büyük hastanelerin hem ekip ve hem de araç gereç olarak eksikleri yoktur. Şu anda dünyada yalnız Amerika'da Stamford kliniğinde Prof. Shumway organ naklini organize bir şekilde yapmaktadır. Yılda 30 civarında kalp naklî yapan Prof. Shumway'ın büyük araştırmaları vardır.

Şu anda bizim hastanemizde böbrek ve kemik iliği nakli yapılabilir ortam vardır. Zaten standard ve modern cerrahide ileri teknolojiyi uygulayan her hastanede organ nakli yapılabilir.

Bizim hastanemizde ağırlık koroner cerrahısine verilmiştir. Çünkü ülkemizdeki korener hastalarına cevap verebilmek için yılda sekizbin ameliyat yapmamız gerekmektedir. Bunun yanında olanaklarımız elverdiğince elbette ki organ nakli ile de uğraşacağız.

YURTTAŞIN SAĞLIĞINI KORUMAK DEVLETİN GÖREVİDİR

Ahmet ERDOĞDU

Geçtiğimiz hafta Ankara'nın üstüne koyu bir sis oturdu. O gün Devlet radyoları öğleden akşama değin ve akşamda televizyonu kötü haberler yayımladı. Yayınlarda *"Ankara' daki bu dumanın doğal bir sis değil insan sağlığını boğazlayan kirli hava olduğu"* açıklanıyordu. Görevliler Ankara kentinin çeşitli yerlerini gezmişler ve hava kirliliğinin durumunu incelemişler ve sonunda kirliliğin Uluslararası Sağlık Örgütünün sağlığı tehdid yönünde saptadığı ve tüm dünyaya bildirdiği ölçünün de beş kat üstüne çıktığını öğrenmişler. Bundan dolayı çocuklar ve 50 yaşından yukarı yurttaşların sokağa çıkmaması isteniyordu yönetimce. Radyolar bu durumu sık sık duyuruyordu Ankaralılara.

İkinci sıkıntılı haber akşam televizyonda Ankara Valiliğinin yasaklama bildirisi oldu. Ölüm saçan ve Ankara'yı saran kükürtlü ve zehirli gazlardan korunmaları için halka *"Kömürle yanan kaloriferlerin, evlerde kömür sobalarının yakılmaması, kapı pencerelerin açılmaması, evlerde sigara içilmemesi"* önerildi ve bu yasaklara uymayanlara T. C. Yasasının 526 maddesine göre ceza uygulaması yoluna geçileceği salık verildi.

Ocak ayının ortalarında ve karakışın ocağına düştüğümüz günlerdeyiz. Geceleri ısının sıfır altı 14 olduğunu gördük. Böylesine soğuk gece ve gündüzlerde soba yanmayacak, enerji bunalımı nedeniyle elektrikli soba da kullanılamıyacak ve böylece hava kirliliğinden ve zehirli gazlardan kurtulacağız insaf, nerelerdesin, gel gör durumumuzu!.

Bu mu yönetim a dostlar?

Sıfırın altındaki Karakış günlerinde kömürlü ve elektrikli soba, kalorifer yaktırılmayarak halkı hava kirliliğinden kurtaracağını düşünenler o halkın bu kez akciğer hastası, ağır grip olacaklarını ve kalp hastalarının yüreklerinin duracağını ve sonunda da öleceklerini kavramaları gerekmez mi?

GÖREVLİ VE SORUMLULAR

1961 Anayasasının bugün de yürürlükte bulunan II. maddesi devlete, yurttaşların sağlığının korunması için görev vermiştir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkede yaşayan tüm yurttaşların gerek kişisel, gerekse toplumsal olarak sağlıklarını korumak ve bu amaçla gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İster bireysel olsun, ister bir salgın nedeniyle toplumsal olsun tüm hastalıkları önlemek devletin en başta gelen ödevidir.

Bundan başka 23 Haziran 1936 günlü ve 3017 sayılı *"Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurlar Yasası"*'nın ilk maddesinde de, konu dile getirilmiştir. Bu yasanın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, bakanından en küçük sağlık görevlisine değin verdiği görev şöyledir: *"Ülkenin sağlık koşullarını düzeltmek, iyileştirmek ve ulusun kişisel, bireysel ve toplumsal olarak sağılığına zarar veren etkenlerle savaşmak ve gelecek kuşakların sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamak."*

Bir başka yasamız daha var. 18 Haziran 1949 günlü ve 5442 sayılı İl İdaresi Yasasının 9 ve 10. maddelerine göre valiler *"İl sınırları içinde kamu esenliğinin sağlanması için her türlü önlemleri almakla görevlidirler."* Valiler, bu görevleri yaparken bütün bakanlıklar ve kolluk örgütlerinden yararlanırlar. İşte Anayasamız, işte yasalarımız ve işte örgütlerimiz ve sorumlularımız. Gel gelelim ortada yapılan görev yok, bu konuda görülen bir iş yok.

TEK YANLI ÖZVERİ

Ankara Valiliği hava kirliliğini gidermek için halktan *"yardım"* istiyor. Oysa istediği yardım değil özveri. Öyle bir özveri ki, halkın sağlığını yeni baştan tehlikeye sokuyor. Geceleri eksi 14 dereceye düşen ısı yanında karakış günlerinde hava kirliliğini temizlemek için bu kez halktan üşüyerek donarak hastalanmalarını ve yaşlıların, kalp hastalarının soğuktan ölmelerini istiyor. Bu halk sürekli olarak devletinin yanında olmuş ve onu her yerde ve her zaman desteklemiştir. Devleti ona, *"Düşmanla savaşacaksın canını vereceksin"* der o da gider cepheye şehit olur gazi olur. Devleti ondan vergi ister yüksünmeden verir. Böyle bir halktan hava kirliliğini gidermek için başka tür hastalık ve ölüm getirecek koşulların yerine getirilmesini istemek başarılı ve becerili bir yönetim değildir. Ankara'da kullanılacak kömürlerin gazlarının çıkarılması, bacalarda gazları tutuşturacak ve yakacak teknik bir düzen kurulması, merkezi ısıtma tesisatı yapılması ve benzeri önlemler için yıllardan beri bu konuyu bilenlerin önerileri oldu ve bir birini kovaladı durdu. Bu sorumlular bu güne değin nerelerde idiler? Hangi önlemler aldılarda şimdi tek yönlü olarak halktan özveri istiyorlar?

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. maddesi herkesin yaşama ve hastalıklardan korunma hakkı olduğunu açıklamış ve bu ilkeyi tüm dünya uluslarına bildirmiştir. Dünyada devletler bu görevi, ulusları ve yurttaşları için üstlenmişlerdir. Biz de Türkiye olarak bu birliğe bir yasamızla katılmışız ve insanların yaşam haklarını, hastalıklardan korunmalarını sağlayacağımızı dünya devletlerine duyurmuşuz.

Ortada bir gerçek vardır. Öte yandan örgütler, sorumlular vardır. Oysa Ankara'nın hava kirliliğinin ciddi olarak giderilmesine çalışan yoktur. Karakışın bu en soğuk günlerinde hepimizin sağlığı korkunç bir tehlike içindedir. Ölüm korkusu karşısında olanlara T. Ceza Yasasının 526. maddesine göre işlev yapmak hiçbir şeyi çözmez. Yurttaşların sağlık koşullarını sağlamakla yükümlü olanların halka ceza vermek yerine teknik önlemlerle çağdaş tesislerle kirli havayı, zehirli gazları yok etme yoluna gitmeyi artık öğrenmeleri zamanı geldi de geçiyor. Bunun somut örneği İngiltere'de görüldü. Orada bu tür hava kirliliğinden bir çok İngiliz öldü. Ama hükümet hemen önlemini aldı ve yurttaşlarını büyük felaketten kurtardı. Peki biz neyi, kimi bekliyoruz? Türk yurttaşlarının devlet yardımından yoksun kendi başlarına bırakılmışlığın acısına katlanmalarını mı, onların acımasızca küme küme ölmelerini mi?

Yazık değil mi bu halka?

Biz, yönetimin başındakilerin kalorifer ve kömür sobası yaktırmamak gibi bir takım eğreti yasaklamalarla sorunların çözülemiyeceğini anlamalarını beklemenin sabrı içine düştük.

Devlet halk için vardır, devlet ulus için kurulmuştur.

ENERJİ TUTUMLULUĞU, KONUTLARDAN ÖNCE ENERJİ VE ENDÜSTRİ SEKTÖRÜNDE GERÇEKLEŞTİRİLMELİDİR.

Enerji yetmezliği içerisindeki Türkiye'de

TASARRUF MU, YOKSA AKILCI KULLANIM MI?

Mustafa Özcan ÜLTANIR

*** Türkiye, görünür ve gizli enerji açıklarının bulunduğu bir ülke. Türk halkı, bölge ve sınır komşularından daha az enerji kullanan bir ulus. Kıt olan enerjinin akılcı kullanımı savsaklanamayacak bir ilke, ama göstermelik enerji tasarruf kampanyasına gerek olduğu söylenemez. Kaldı ki, istenilen biçimde bu yıl genel enerji tüketiminden yüzde on tasarruf sağlanması da olanaklı değil.**

*** Türkiye'de enerjinin akılcı kullanım yolu, "Planlı enerji üretiminin yanısıra planlı enerji tüketimi"nden geçmekte. Öncelikle genel enerji planlaması yapılmalı.**

Türk halkı, bir ton kömür, odun, ya da tezek, bir bidon gaz bulabilmek için koşuşturmaya; çoğu kez bir göz odasındaki küçük bir ampulün ışığına kavuşabilmek, radyosunu dinleyebilmek ve varsa televizyonunu izleyebilmek için, kesilen elektriğin gelmesini beklemeye alışmış bir toplumdur.

Öyle bir toplumdur ki, içerisinde kömürü, petrol ürünlerini ve çağımızın uygarlık göstergesi elektriği tanımayan insanları vardır. Milyonları tezekle ısınan bir ülkedir Türkiye. Görünür ve gizli enerji açıklarının bulunduğu Türkiye'de, halka *"Üç lambadan birini söndür"* denirken, elektriksiz milyonların *"Elektrik ne ki?"* diyecekleri, bir lambayı bile yakmaya ekonomik gücü zor yetenlerin *"Hangi lambayı"* diye sorabilecekleri düşünülmelidir.

"Isıtma için daha az kömür ve petrol kullanın" denilirken de, tezekten başka yakacak bulamayan kitlelerin ve kışlık yakıt almaya ekonomik gücü yetmeyen milyonların acı gülümsemesinin ötesinde; kişi başına tüketim açısından Türk halkının, gelişmiş ülkeler ve dünya ortalaması bir yana, bölge ve sınır komşularının çoğundan daha az genel enerji kullandığı unutulmamalıdır.

Ülkemizde kıt olan enerji sunumunun büyük bölüntüsü, yerli ve yabancı özel sermaye yararına yapısal bozukluk içine itelenmiş tüketim malları endüstrisinde savrulurken; konutlara yönelik önlemlerin sergilendiği bir kampanyayı içeren, hedefleri yanlış saptanmış, köklü çözüm getirmeye yönelik olmayan, göstermelik *"Enerji Tasarruf Haftası"*'nı geride bıraktık. Ancak, 1982 yılının enerji tasarrufunda önemli adımlar atılacağı bir yıl olmasının istendiği ilgililerce açıklandı. Başbakan da, *"Enerji tüketimimizde yüzde on tasarruf bu yıl için hedefimiz olmalıdır"* dedi. Ayrıca, çıkarılmak istenen ve ceza yasası niteliğinde olması beklenen, *"Enerji Tasarruf Tedbirleri Kanun Tasarısı"*'nın gündemde olduğu da biliniyor.

NEDİR ENERJİ TASARRUFU?

Öz Türkçe deyişle *"artırım"* ya da *"tutum"*yerine yeğlenen Arapça *"tasarruf"* kelimesinin gösterdiği, enerjide yokluğu giderecek bir eylem değil. Enerji tasarrufu, enerji sunumunun enerji isteminden çok olduğu, yani enerji savurganlığının bulunduğu koşulda önem kazanan bir eylem. Türkiye'de ise enerji sunumu enerji isteminden az olduğu için, enerji yetmezliği var. Dün yanılgılı biçimde, *"olmayan enerji en pahalı enerjidir"* denilirken; bugün aynı tutumla, *"en ucuz enerji tasarruf edilen enerjidir"* deniliyor. Oysa, enerji tasarrufunun bir gerçek ve bir de alternatif maliyeti bulunuyor. Yanılgılı bir tasarrufun maliyetinin, *"ekonomik kalkınmayı kösteklemek"* gibi aşırı yüksek olacağı bilinmeli. Ülkemiz koşullarında yapılması gereken enerji tüketimini kısmak değil, batılıların deyimiyle *"rasyonel kullanım"*'ın ya da Öz Türkçe deyişle *"akılcı kullanım"*'ın sağlanması olmalı.

Zorlayıcı kısıtlamalar biçiminde düşünülemeyecek enerji artırımı veya tutumluluğu, kullanılabilir yararlı enerji üretiminde ve bu tür enerjilerin yoğaltımında, çeşitli kaynakların yüksek bir tesirlilikle değerlendirilmesini ve kaynak savurganlığının önlenmesini kapsar. Enerji çevrim verimini yükselterek ve ekonomik üretimde, kullanılan enerjinin fiziksel prodüktivitesi ile ekonomik prodüktivitesini düzenleyerek, enerji isteminin sağlıklı biçimde, ama daha az birincil kaynakla karşılanabilmesine yöneliktir.

1978/1979 döneminde gerçekçi bir yaklaşımla ele alınan enerjinin akılcı kullanımı kavramı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca hazırlanarak Bakanlar Kurulu'na sunulan ve onaylanan, ancak iktidar değişikliği nedeniyle uygulanamayan *"Enerjinin Akılcı Kullanımı İçin Öneriler Raporu"*'nda, kalkınma hızında herhangi bir yavaşlatmaya neden olmaksızın enerji istemini hafifletmeye yardımcı olacak önlemler kapsıyordu.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Plan ve Koordinasyon Dairesi'nin çalışmasıyla hazırlanan rapor, büyük →

kentlerden başlayarak çeşitli yörelerde *"Enerji Danışma Merkezleri"* kurulması ve endüstriyel işletmelerde *"Enerji Mühendisliği Grupları"* oluşturulmasından, kamuoyunda *"Akılcı kullanım bilinci yaratılması"*'na dek uzanan önlemlerin yanısıra, ayrıntılı teknik önlemler paketini içeriyordu.

Endüstride, enerji işletmeleri ve elektrik santrallarında, ulaştırmada, konutlarda enerjinin ölçülü kullanımı için uygulanması gereken teknik önlemler yapılması gerekli yatırımlar, ekonomik ve sosyal önlemler, gerekli yasaklamalar ve yasal önlemler, akılcı kullanım master planlaması denebilecek biçimde belirlenmişti. Bu planlama kapsamında, bazı enerji türlerinden tutum sağlamak için, alternatif enerji kaynaklarının kullanıma sokulması da öngörülüyordu. Çalışmada, eşgüdüm yapması gereken kamu kuruluşları ve önlemlerin uygulanmasından sorumlu birimler de saptanmıştı. Ne yazık ki 1982 yılında enerji tasarruf kampanyası başlatılırken bu çalışmadan yararlanma yerine, geçmiş dönemlerdeki yanılgılı enerji politikasının sorumluluğunu paylaşanların görüşleri yeğlenmiştir.

TASARRUFLA DÜZELTİLEMEYECEK ÇARPIKLIK:

Ülkemizde yıllardır planlı enerji politikası uygulanmamakta direnilmiş, enerji yatırımları zamanında gerçekleştirilmemiş, enerji kesiminde özel ve yabancı sermayeye çıkar sağlayabilmek için devletçilik engellenmiş, enerji üretim-tüketim modeli dışalım kaynağa dayalı biçimde oluşturulurken, enerji sektörü teknolojik, ekonomik ve yönetimsel dış bağımlılıklar kıskacına itelenmiştir.

Dünün gerçekleşen verileri ve yarının beklenen kestirimleri gözönüne alındığında, enerji tüketiminin ancak yüzde 48 ya da 50 kadarının yerli üretimle karşılanma olanağı bulunduğu görülmektedir. Geri kalan bölüntüsü ise başta petrol olmak üzere elektrik ve bir ölçüde de taşkömürü dışalımıyla karşılanabilecektir. Türkiye'de akılcı ve ölçülü enerji kullanımı en üst düzeyde gerçekleştirilse de, tüketilenin yarısının dıştan alınması zorunluluğu ortadan kaldırılamaz. Bunu azaltmanın yolu, yerli enerji üretimini artırmaktır.

Yanılgılı politikalar tabanında uzun dönem için yapılan kestirimler de, yerli üretim artışı yavaş geliştiğinden, yerli üretimle karşılanamayacak bölüntünün sürekli arttığını göstermektedir.

Çünkü, enerji istemi artmaktadır ve bu artış, ekonomik gelişmenin sağlanabileceğini göstermesi bakımından olumlu bir gelişmedir. Türkiye, kalkınmasını sürdürebilmek için isteme koşut olarak, enerji sunumunu da artırmak zorundadır. Kısacası daha çok enerji üretilerek ve daha çok enerji tüketilerek çıkabilecektir bu darboğazdan. Ancak, plansızlık ve politikasızlığın ürünü biçiminde kendiliğinden oluşmuş çarpık enerji üretim ve tüketim modeli bu koşulu sağlamaya uygun olmadığından, enerji sektöründe yapısal değişiklikler zorunludur. Bozuk yapıda, tasarruftan ve akılcı kullanımdan da birşey beklenmemelidir.

YÜZDE ON TASARRUF SAĞLANABİLİR Mİ?

Türkiye'de son otuz yılın irdelemesi yapıldığında, yıllık ortalama enerji tüketim artışının yüzde altıya yakın olduğu görülmektedir. Tasarruf olanağı bir yana, tüketim artış hızının yüzde 10'a çıktığı hiç görülmemiştir. Burada enerji ekonomisi açısından geçerli bir kural olarak, kalkınma hızına bağlı biçimde enerji tüketim artış hızından söz edilebilir. Emek yoğun veya enerji yoğun teknolojilere ağırlık verilmesine göre, yıllık enerji tüketimi artış hızı da, yıllık ekonomik gelişme hızının yüzde 85'i ile 120'si arasındaki bir düzeyde olabilmektedir. Örneğin, bu yıl için ekonomik gelişme hızının yüzde beş olması isteniyorsa, enerji tüketimi de 1981 yılına göre 1982 yılında en az yüzde dört ve en çok da yüzde altı kadar bir artış göstermelidir.

Enerji tüketiminde artış sağlanması zorunluluğu ortada iken, söylenilen biçimde enerji tüketiminde yüzde 10 tasarruf sağlanabilir mi? Önce yüzde 10 tüketim azalışının tasarrufla değil, olsa olsa kısıntıyla sağlanabileceğini söylemek gerek.

Somut biçimde ortaya konulmamış bu hedefin üç açıdan yorumlanması olanaklıdır. Birincisi, Türkiye'nin 1982 yılında 1981 yılından yüzde 10 daha az enerji kullanması amaçlanıyorsa, ekonomik gelişmeyle değil, ekonomik gerilemeyle karşılaşılacak demektir. İkincisi, 1982 yılında gerçekleşmesi beklenen tüketimin yüzde 10 kısılması amaçlanıyorsa, 1981 yılında yüzde beş bile tüketim artışı sağlanamadığı için, 1981 bir yana 1980 düzeyinin de altına düşüleceğinden, yine ekonomik gerileme olasılığı görünmektedir.

Üçüncüsü, gerçekleşmesi beklenen tüketim bir yana, karşılanamayan istemin yüzde 10 kısılması isteniyorsa, Türkiye'de son hesaplamalara göre enerji istemi artış hızı yüzde dokuzdan çok olmadığı için, yine istem artışı karşılanamayacak, en iyimser düşünceyle ekonomik durgunluk olacak demektir.

Kısacası, yüzde 10 yanlış belirlenmiş bir hedeftir ve ekonomik gelişme istendiğine göre gerçekleşemeyecektir.

Türkiye'de en tutarlı akılcı kullanım önlemleriyle bile, yüzde üçden daha çok enerji tutumluluğu sağlanamayacağını inceleme ve araştırmalar ortaya koymuştur.

ÇIKIŞ YOLU VEYANILGILIYOL

Türkiye gibi gelişme sürecindeki ekonomilerde yapılabilecek enerji tutumluluğu, enerji istemini başkı altına alarak ya da kısarak ekonomik gelişmeyi köstekleme değil, üretimi olumsuz yönde etkilemeden kaynakları daha yüksek verimle kullanmak olmalıdır.

Bunun yolu, *"Planlı enerji üretiminin yanısıra planlı enerji tüketimi"*'nden geçer. Genel enerji planlaması savsaklanmamalıdır. Yine planlama kapsamında, *"Yeterli miktarda ve uygun fiyatta enerji"* tüm sektörlere sunulabilmelidir.

24 Ocak Kararları ile oluşturulan ekonomik model kapsamında, enerji politikasının bir yönünü de, *"Aşırı yüksek enerji fiyatlarıyla enerji istemini baskı altında tutmak, tüketimi olabildiğince engellemek"* oluşturmaktadır.

Bunun sonucunda ekonomik üretim azalmakta, azaldı dense bile. azalmamış bulunan enflasyon güçlendirilmektedir.

Ecevit beraat etti

"ANA MUHALEFET PARTİSİ GENEL BAŞKANI'NA DAHA FAZLA ÖZGÜRLÜK TANIMAK GEREKİR"

Eski Başbakanlardan Bülent Ecevit 14 Ocak 1982 günü yargılandı. Dergimizin baskı için son hazırlıklarının tamamlandığı, ve diğer sayfalarının bağlandığı, 14 Ocak 1982 Perşembe günü sonuçlanan bu dava ile ilgili olarak, ayrıntılı yayın yapamadık. Sayfa sayımızın azlığı nedeniyle ancak tek sayfa ayırabildiğimiz duruşma haberine Sayın Bülent Ecevit'in savunmasından özetlemeler ve yargıç Abdullah Çelebioğlu'nun açıkladığı kararı alabildik. İddia makamının istemi ve bu istemi açıklayan görüşlerine ise yer veremedik.

"KORKU ŞOKU İLE ÖLÜME SEBEBİYET"

8'nci Kolordu ve Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde işkence iddiasıyla yargılanan 2 polis 2'şer yıl 9'ar ay 10'ar gün ağır hapse mahkum edildiler.

Tunceli'de gözaltına alınan Hasan Kılıç'ın iç kanama sonucu ölümü üzerine açılan davada Jandarma Yüzbaşısı Metin Bayyılmaz, Yüzbaşı Muammer Yazıcı ve polis memurları Mahir Çelenk, Ahmet Malkoç, Nedim Kaynar, Ümit Taşkın tutuklanmışlardı. Devam eden duruşmalarda sanıkların tutukluluk halini gerektiren koşulların ortadan kalktığı gerekçesiyle yargılanmaları tutuksuz sürdürülmüştü.

28.12.1981 tarihinde sonuçlanan mahkemede sanıklardan Ahmet Malkoç ve Nedim Kaynar *"Katil kastı olmaksızın Hasan Kılıç'ın ölümüne korku şoku yaratılması yoluyla neden oldukları"* gerekçesiyle mahkum edildiler. Mahkeme *"Sanıklardan kimin korku şoku yaratarak ölüme sebebiyet verdiğinin anlaşılamamasını sanıkların kamu görevlisi olmalarını, ayrıca ölen Hasan Kılıç'ın tanımamalarını ve bir suçun aydınlanması amacı-gayesi- içinde hareket etmiş"* olmalarını verilen 6 sene 8'er aylık hapis cezasının indirilmesinde hafifletici nedenler olarak kabul etti.

Okurlarımızın ısrarlı istekleri üzerine bu sayımızda eksikliğimizi tamamlıyor ve Savcı Yardımcısı Hacıoğlu'nun esas hakkındaki mütalaasından da bölümler sunuyoruz.

Mütalaasını 7 sayfalık yazılı bir metin halinde Mahkeme Başkanlığı'na sunan Hacıoğlu, *"eylemleri sanığın Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı"* sıfatıyla yaptığını açıkladı. Konuya ilişkin olarak CHP Genel Merkez Haber Bültenleri'nin, bant çözüm belgelerinin ayrıntılı olarak incelendiğini belirten Savcı Hacıoğlu *"İlgilinin devletin işleyişi, yönetimin konuya bakış açısı ve ülkenin geleceğine ilişkin kaygılarını, mevcut koşullara göre çözüm yollarını göstermeye çalıştığını"* vurguladı ve *"bunun açık bir biçimde"* anlaşıldığını söyledi

Savcı, esas hakkındaki mütalaasının beşinci sayfasında Ecevit'in savunmasına da değinerek şu görüşlere yer verdi. *"Savunmasında istikrarlı bir biçimde, demeçlerde belirtilen fikirleri aynen benimsediğini, beyanların kendisine ait olduğunu, Anamuhalefet Partisi Genel Başkanı olarak, Türk ulusunun geleceğine ilişkin kaygı ve düşüncelerini belirtmeye çalıştığını, ülkede cereyan eden olaylar karşısında yönetimi eleştirdiğini, suç kastının bulunmadığını, gerçekleri yansıttığını, toplumun anlayabileceği ve bir fikrin ifade edilebilmesi için kullanılması gereken sözcükleri kullandığını, sıkıyönetim savcılarının iddianameleriyle ne denli haklı bulunduğunun ortaya çıktığını, içinde bulunduğumuz nazik bir dönemde daha fazla konuşmasının gerekmediğini, gençlerin komando kamplarında eğitildiğini, bu gerçekleri kamuoyu'nun anlayabileceği biçimde açıklamanın kendisi için bir hak olduğu kadar da görev olduğunu bildirmiştir.*

Ecevit'in avukatlarının istemlerini de değerlendiren Hacıoğlu, daha sonra şöyle devam etti. *"Dava, iddianame ile belirtilen eylemin sınırları ile bağlıdır. Tandoğan Mitingi sırasında işlenen suçun dışında kalan suçlar basına demeç vermek suretiyle işlenmiştir. Basına demeç verdiği sırada, sözlü olarak suçu oluşturan sözcükleri ifade ettiğine dair dosyada hiçbir delil bulunmadığından, dokunulmazlığının kaldırıldığına dair yazının 25.9.1980 günü geldiği halde, davanın 1.9.1981 günü açılmasıyla, 5680 sayılı yasada öngörülen*

MHP İLE ÜGD'Y TERAZİLERE KO

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nda sorgulamalar devam ediyor. Genel Merkez ve Ankara İl Gençlik Kolları bölümünde yer alan sanıkların da sorguları yapıldı.

İddianamede 57 numara ile sanık listesine alınmış olan Abdullah Pehlivan için şöyle deniyor. *"Kasım 1979 tarihinde Gençlik Müşaviri Türkmen Onur tarafından MHP Gençlik Kolları Genel Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Eylemlerin gerçekleştirilmesinde illegal teşkilatların yönlendirilmesinde ülkücü derneklerle beraber, fakat bunların üstünde çalışır. Bu konuda gençlik müşavirinden emirler alınış ve raporlar vermiştir."*

Sorgusu yapılan Pehlivan iddiaları reddederken Duruşma Yargıcı'nın sorularını şöyle yanıtladı:

Duruşma Hakimi— *'Bu iddianamenin 289'ncu sayfasında yer alan yine Feyzullah isimli kişinin taslağını el yazısı ile hazırlayıp Türkmen Onur'a gönderdiği DEV-GENÇ bildirisinin yazıldığı daktilo makinasının MHP Genel Merkezi'ne aittir. MHP Gençlik Kollarının noterce onaylanmış karar defterinin 1.12.1978 tarih ve 63, ayrıca 22.12.1978 tarih ve 64 sayılı kararların aynı daktilo ile yazıldığı bilirkişice saptanmıştır. Bu kararlarda Abdullah Pehlivan'ın Genel Başkan Yardımcısı olarak imzası vardır, şeklinde bir iddiaya yer verilmiş. Bu konuda söyleyeceğiniz var mı?*

A- TAHLİYE-TUTUKLAMA-BERAAT...

lık hak düşürücü süre işlemiş ol-ndan üç ayrı davanın düşürülmesine verilmesi gerekir."

Tandoğan konuşmasına ilişkin ola-çılan davayı bunlardan ayrı olarak an Savcı Hacıoğlu şu değerlendir- yaptı. *"Sanığın 24 sayfadan olu-Tandoğan meydanında 18.4.1976 nde "Faşist iktidar, Faşist Hükü-sözcüklerini kullanmak suretiyle ğı konuşma, bütünü itibariyle nor-koşullar altında suçtur. Ne varki ımanın yapıldığı tarihte, ülkenin içinde bulunduğu toplumsal koşulların ağırlığı vehameti, konuşmaların daha çok hükümetin içinde bulunan siyasi partileri hedef almış olması, konuşmacının Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı olması, devlet yönetimini eleştirmek hakkı olduğu kadar, görevinin de doğal bir sonucu olması bakımlarından bu tür suç da aranan manevi unsurda özel kastın bulunup bulunmadığı konusunun tesbitini tartışmalı hale getirmiştir."* Mütalaasının bundan sonraki bölümünde Atatürk Devrimlerine saygılı olmanın ve hukuk devleti temel ilke ve kavramlarını korumanın görev olduğunu söyleyen Savcı, siyasi partiler yasasındaki yasaklamaları anımsattı. Yasa'nın 83 — 106'ncı maddelerinde sıralanan yasakların *"hergün siyasal partilerce değişik biçim ve yoğunlukta ihlal edildiğini"* ileri sürdü.

Mütalaasının son bölümünde ise Ankara Savcı Yardımcısı M. Yaşar Hacıoğlu şunları söyledi ;

"Sanığın amacı, kamuoyunda ortaya çıkan CHP — AP işbirliğinin sağlanması için uzlaşabilecekleri ortak noktaları ve amaçları tesbit edip kamuoyuna durumu yansıtmaktır.

Faşizmin, kendisinden olmayan, dünya görüşünü paylaşmayan insan nesline verdiği zarar, tarihin ve insanlığın unutamayacağı kadar ağır ve tehlikelidir. Bu nedenle, normal yoldan göreve gelmiş bir hükümete, hükümeti oluşturan siyasal partileri açık bir biçimde belirtmeksizin eleştirmek,onu bu sıfatla nitelemek tecviz edilemez.

Atatürk Devrimlerinin amacı batı uygarlığına erişmektir. Bu amaçtan uzaklaştırılan tutum ve davranış anayasamızın başlangıç bölümünde belirtilen temel kural ve esaslara, laik hukuk devlet ve ilkelerine aykırı düşer. Bu itibarla, sanığın yükletilen suçu işlediğine dair savunmasının aksini doğrulayacak ve mahkumiyetini gerektirecek nitelikte deliller elde edilememiştir. Manevi unsur tartışmalıdır. Kuşkudan sanık yararlanır. Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı'na daha geniş özgürlük tanımak gerekir. Mahkemelerce de bu sınır o kadar geniş tutulmuştur ki, bu güne kadar, hiçbir lider bu suçtan mahkum olmamıştır. Mevcut duruma göre, bu suçtan sanığın beraatine, diğer suçlardan davanın düşürülmesine karar verilmesi kamu adına iddia olunur."

7 sayfalık yazılı mütalaasının son bölümünü okuyarak mahkeme heyetine sunan Hacıoğlu'ndan sonra Bülent Ecevit ve avukatları savunma yaptılar.

Mahkeme Başkanı Yargıç Abdullah Çelebioğlu *"başkaca incelenecek bir cihet kalmadığını"* söyledikten sonra duruşmanın bittiğini duyurdu ve beraat kararını açıkladı.

YRI AYRI IAKTA....

ıbdullah Pehlivan— *Alınan kararla-enel Sekreterin kendisi daktilo edi-lu. Bu konuda bir bilgim yok. Bil-hibi değilim.*

)uruşma Hakimi— *Bu 350'nci say-biraz önce değindiğiniz "Hatay ençlik Kolları Kongresi hakkında aporda, ÜGD'nin bizim teşkilatı-olduğunu defalarca hatırlattığım e, her nedense MHP ile ÜGD'yi ay-rı terazilere koymakta ve ÜGD'yi) etmemektedir'şeklinde bir konu ıışsınız"*

anık Abdullah Pehlivan— *Yine fik-felsefi yakınlık kastediliyor efen-orada, başka bir durum sözkonusu ldir.*

argıç'ın *"Kimdir bu şahıs"* demesi ne sanık *"orada yazılı"* diye cevap i.

aha sonra *"taraflardan diyeceği o-ra"* söz verildi, sormak istedikleri nildi. ÜYD Başkanı Sanık Yaşar ırım, *"Abdullah Pehlivan'ın savcı-'adesinde Bahçelievler 3'ncü cadde umaradaki benim ikametgahım il-faaliyetlerin merkezi olarak geçi-Buraya Ülkü Yolu Derneği üye-in gelip gittiği, Ankara'da illegal vet gösterdiği yazılmış. Bazı ÜYD rinin iddia edilen yere girip çık-ı gördüm diyor. Acaba orada bir ıl faaliyet görmüş mü? görmemiş bunun sorulmasını istiyorum"* de-anığın bu sorusu kendisine sorul-ında Abdullah Pehlivan *"İçeride ıldığunu söyleyemem, ben içeri ədim, dışarıdan gördüm"* diye ce-erdi.

Sağ görüşlü sanığı serbest bırakan yargıç yargılanacak

Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi "eldeki tüm delillere karşın sanığı kısa sürede serbest bırakan İzmir sorgu yargıcı Kemal Hakalan" hakkında, görevi ihmal suçundan dava açılmasını kararlaştırdı.

İzmir Sorgu Yargıcı Hakalan, 1977 yılında Hatay Bahçelievler semtindeki Kültür ve Dayanışma Derneği'ne silahlı saldırı düzenlenmesi ve sol görüşlü Hakan Tuğrul'un öldürülmesi olayında sanık Faruk Kaba'yı kısa sürede serbest bırakmıştı.

Engin Şirin ile Mustafa Maralıoğlu'nun da yaralandığı silahlı saldırı olayının davasına Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde bakıldı ve sonuçlandırıldı. Askeri Mahkeme "Hakan Tuğrul'un ölümüne ve Engin Şirin ile Mustafa Maralıoğlu'nun da yaralanmasına yol açmak suçlarından yargılanan" sağ görüşlü Faruk Kaba adlı sanığa önce iki kez ölüm cezası verdi daha sonra suç tarihinde 18 yaşını doldurmamış olması nedeniyle bu cezalarını toplam 47 yıl 6 ay 20 gün hapis cezasına çevirdi.

"TEK BAŞINA ÖRGÜT KURMUŞ"

"Tutuklu sanık İlhami Soysal'ın cezaevinden getirildiği görüldü. Salondaki yerine alındı."

18 Ocak 1982 günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan EMAŞ matbaası davası bu sözlerle başladı.

"Dosya incelendiğinde bir duruşma önce istenen DİSK iddianamesinin gönderilmediği görüldü" diyen duruşma yargıcından sonra söz alan Savcı *"Abdullah Baştürk, İsmail Özbiçer ve İsmail Hakkı Önal haklarında aynı eylemleri de kapsayan, daha geniş kapsamlı açılmış ve halen yargılanması İstanbul 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde devam eden bir dava mevcuttur. Her iki davanın birlikte görülmesinde yarar ummaktayız. Birleştirme konusunun teemmülü için dosyanın İstanbul 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'ne gönderilmesini talep ederim"* dedi.

Savcının bu mütalaası üzerine sanık avukatlarından Gülçin Çaylıgil, Halit Çelenk ve Turgut Kazan söz alarak *"EMAŞ olayı ile DİSK Davası arasında bir irtibat da yoktur. Birleştirme kararı sanık İlhami Soysal açısından büyük sorun yaratacaktır."* dediler.

"Bu davada tutuklu olarak yalnız İlhami Soysal kalmıştır. Soysal, tek başına bir örgüt kurmuş gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Tutuklamanın bir tedbir olduğu gözönüne alınarak tahliye istiyoruz" diyen avukatların istemleri reddedildi.

Yüksek Okullar sorumlusunun görevleri

MHP Davası'nda sorgusu yapılan Ünal Altıparmak *"Yüksek okullar sorumlusu"* olduğum iddia edilmektedir dedikten sonra, okullar masasının çalışmalarıyla ayrıca suçlandığını söyledi. Altıparmak iddianamedeki suçları *"ben bunları madde madde sıraladım ve 10 madde halinde sıralandı"* diyerek şöyle açıkladı.

Ünal Altıparmak'a göre suçların sıralanması;

1- Okullarda ülkücü militanlardan oluşan teşkilatlanmayı sağlamak,

2- Okul başkanının seçiminde öneri ve yardımda bulunmak,

3- Okullarda ülkücü kadronun oluşması için yardımda bulunmak,

4- Okul başkanlarınca toplanan paraları muhasibe aktarmak,

5- Okul başkanlarına emir ve direktifler vermek,

6- Okul seminerleri düzenlemek,

7- Düşük puanlı ülküdaşların yüksek okullara kayıtlarında özel uğraşıda bulunmak,

8- Kolay diploma alınabilecek ve sınıf geçilebilecek okulları saptamak,

9- Okullarda komünist ve ülkücü öğrenci listelerinin ve raporlarının toplanıp değerlendirilmesini yapmak,

10- Ülkücü öğrenciler lehine okul eğitim ve öğretim kadrosunu baskı altında bulundurmak gibi illegal konularda çalışmak.

Altıparmak bu suçlamaları kabul etmediğini söyledi.

"KÖPEĞİMİN DEĞERİ İNSANDAN FAZLAYDI"

"— Neden evini kurşunladılar, seni daha önce tanıyorlar mıydı?

— Ufak ufak istiyorlardı veriyorduk. Sonra çok istediler veremedik. Taradılar.

— Zararın ne?

— Camlarımı kırdılar. Bunun değeri yok ama bir kurt köpeğimi öldürdüler.

— Köpeğinin değeri nedir söyle yazalım zararın nedir?

— Köpeğimin değeri ölçülemez, değeri gerçekten çoktu?

— Zararını yazmam lazım, söyle değeri neydi ben gelsem kaça verirdin köpeğini?

— Valla değeri bir insandan fazlaydı. Siz gelseniz bile 100 bine vermezdim."

Duruşma Yargıcı Ekrem Çelenk'in bu sözlere itirazı üzerine *"değeri bir insandan fazla olan kurt köpeği"*'nin fiyatı tutanaklara 20 bin lira olarak geçirildi. Şikâyetçi ile yargıç arasındaki konuşma duruşmanın gelişmesine bağlı olarak evi kurşunlayanların kimliği üzerinde gelişti ve yargıç sanıkları tanıyıp tanıyamayacağını, olay yerinde görüp görmediğini sordu. Şikayetçi.. sanıkları tanıyamadı.

Yargıç - *"Ama isim vermişsin bunlar kurşunladı demişsin"*

— Bizim orada oturuyorlardı. İsimlerini verdim. Şimdi tanıyamıyorum. Kaçarken arkadan gıyaben onlara benzetmiştim.

—Gıyaben benzetme olur mu?

— Bunlar komşumuzun çocuklarıdır, kaçarken onlara benzetmiştim.

—Peki davacımısın

—Kimseyi bilmiyorum ki, kimden davacı olayım?

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan 74 sanıklı DEV—YOL davası'nın 15 Ocak 1982 günü devam edilen duruşmasında şikayetçi ve tanıklar dinlendiler.

Şikayetçi olarak dinlenen Etimesgut Ülkü Ocakları Derneği yöneticileri-mensupları ise derneklerini bombalayanları tanıyamadılar. Dernekte yatıp kalktığını söyleyen bir tanık *"derneği bombalayanları arkalarından hayali gördüm"* dedikten sonra verdiği isimleri şöyle izah etti. *"Şüphelendiğim bir kaç kişinin adını verdim. Patlayıcı madde atabileceklerini tahmin ediyordum. Nitekim evlerine baskın yapılan sanıklardan birinin yakalandığı yerde bomba yapımında kullanılan malzemeler bulundu"* dedi.

"Devletin anayasa ve temelnizamlarını değiştirmeye cebren teşebbüs" iddiasıyla açılan 34 idam istemli DEV—YOL Davası bu örgüt hakkında açılan *"İlk çok idam istemli"* dava idi. Daha sonra 130 idam istemli Artvin DEV-YOL, 126 idam istemli Adana DEV—YOL ve yine Ankara'da açılan Şentepe sanıkları diye nitelendirilen 11 idam istemli DEV—YOL davaları açıldı.

Açılan bu davaları DEV—YOL Merkez Komitesi üyelerinin de yargılanacağı Ankara'daki dava izleyecek. Yaklaşık 100 dosyanın birleştirilmesi ile ortaya çıkacak olan bu davada sanık sayısının 600 kadar olabileceği öğrenildi.

Sorunlar sıkıntılar ve mektuplar içinden Türk kadını

DALLAS'IN PAMELA'SI GİBİ...

Jülide GÜLİZAR

"Üç yaşında bir çocuk sahibi, eşinden ayrı yaşayan, ortaokul mezunu ›eş yıllık bir devlet memuruyum. Kines gibi iki gözlü bir evde oturuyo·um. Çocuğumu kreşe bırakamıyo·um. Ama ona bakmak üzere bir bayaıa bırakmak zorundayım. Bu da maa·ımın üçte birini götürüyor. Kümese de içte birini veriyorum. Maaşımı biliyorunuz, ayrıca yazmama gerek yok. Gei kalan parayla çocuğumla benim yaayabilmem mümkün değil. Fakat nanusumla ve kimseye muhtaç olmadan ·aşamak azmindeyim. Üç beş altınımı attım, bitti. Televizyonumu, büfemi attım, onlar da gitti. Artık satacak içbir şeyim kalmadı. Üzerimdeki hain özler bana hep bunu söylemeye çalıyorlar. Satacak bir malım kalmadı eve. Şimdi.. Utanıyorum başbakan yarımcısı.. Söyleyemiyeceğim... HAKİİ ALTINTAŞ". Gazetelerde yayınınmış bir mektuptan.

"Son çare olarak üç küçük çocuğuu götürüp Meclis'in önünde yakacaım. Onların et isteriz, süt isteriz deıelerine benim ana yüreğim dayanaıyor. Yakacağım onları. Herkese ib·t olsun diye. Sonra kendimi ne yaarım bilmiyorum. Belki yolumu dağra vurur giderim, yana yana cezamı ekerim, belki de kendimi de yakarım. evim..." Başbakan Yardımcısı Özal'a azılmış ve gönderilmeden ele geçirilıiş bir mektuptan..

"Aha şu gördüğün iki göz damda oıruyoruz. Bu konduyu da kendimiz aptık. Dört çocuk, iki biz, bir de kayanam. Altı nüfus bir adamın eline baıyoruz. Ayağım sakat olduğu için ev lerine gidemiyorum. Dantel örüp ıra kazanmaya çalışıyorum. Benim : katkım bu oluyor eve. Dört çocuk er şey istiyor. Yiyecek de giyecek de. edirmesen, giydirmesen yüreğim dalıyor. Yapmak istesen elde avuçta ok. Darala darala oturuyorsun şeyin üstüne.. Emine Yüksel.." Söyleşirden..

"Kocam odacı. Altı çocuğumuz r. Aldığı maaşı hemen o gün götürüp ıkkal borcuna kapatıyoruz. Elde bin nbeşyüz filan kalıyordu. Bu ay o da ılmadı. Bu gidişle maaş bakkal borınu bile kapatamıyacak. Ondan korıyorum. Evlere temizliğe ancak tatil inleri gidebiliyorum. Çocukları yalnız başına bırakamıyorum çünkü. Benim adam haftanın iki tatil gününden birinde nöbete kalıyor. Bazan nöbetten kaçıp çocuklara bakıyor da ben de işe gidebiliyorum. Yakalanırsa diye korkuyorum. Ama başka çaremiz yok. İkimiz de korka korka yapıyoruz bunu. Sabriye....." Söyleşilerden..

"Eşim 23 yıllık memur. Eline yirmi bine yakın aylık geçiyor. Üç çocuğumuz var. Okuyorlar. Yenimahalle'de nisbeten ucuz bir evde oturuyoruz. Kirası on bin lira. Kışın buna odun kömür parasını da ekleyin. Çocukları yazın bir yerde çalıştırmak istiyoruz, okul masraflarını çıkarsınlar diye. İş bulamıyoruz. Evlenirken ailelerimizin taktıkları her şeyi sata sata bugüne geldik. Şimdi onlar da bitti. Neden korkuyorum biliyor musunuz şimdi. Kız büyüdü. Gördünüz siz de oldukça güzel bir kız. "Ya birinin ağına kapılıp kötü yollara düşerse.. Ya da yokluk canına tak edip olur olmaz bir evlilik yapmaya kalkarsa" diye uykularım kaçıyor. Bir tek çaremiz var. Evlere benim temizliğe gitmem. Ona da eşim karşı çıkıyor. "Sen bir müdür karısının, ayıp olur" diyor. Evet, belki ayıp olur ama, ne yapalım peki? Böylesi bir yaşam çocuklara karşı daha ayıp olmuyor mu Nurten....." Söyleşilerden...

"Lise mezunuyum. Üniversite sınavlarına girmedim. Çünkü benim koşullarımda okuyan bir kızın bu sınavları kazanması düşünülecek bir şey değildi. Ama daha önemlisi, kazansam da babamın maddi durumunun beni okutmaya elverişli olmaması. İki yıldır iş arıyorum. Çalmadığım kapı kalmadı. Hepsi de yüzüme kapanan kapılar. İş ya gerçekten yok, ya da benim gibisine vermek istemiyorlar. Filiz Sayar.." Bir mektuptan..

"Beni hiç yazma, utanıyorum. Ama istersen yaz da başkaları utansın. Utanırlar mı acaba? Adımı soyadımı herşeyimi yaz. Yok yok yazma. Mezarda babamın kocamın kemikleri sızlıyor zaten. Duyup görüp de bir de çocuklarımın yüreği sızlamasın. Yok canım çocuklar böyle çalıştığımı bilmiyorlar elbet. Evlere işe gittimi sanıyorlar. Kocam öldüğünde dört çocukla tek başıma kalmıştım. En küçükleri daha sıralamaya başlamıştı. Yürümüyordu. Onu komşuya bırakıp ev temizliğine gitmeye başladım. Çok genç ve güzel bir kadındım. Herkesin gözü üstümdeydi. Birgün evin yetişkin oğlu üzerime geldi. Sonra çok para verdi. Sonra daha başkaları.. Mahalleli vaziyeti anlamasın diye uzak semtlere işe gidiyordum. Sonra baktım olmayacak. Evi değiştirip buraya geldim. Çocuklarımın haberi olmasın. Yalnız geçen gün küçük oğlan (yedi yaşında) anne dün gece evde bir adam gördüm sanki dedi. Hayal etmişsin oğlum dedim. Herhalde babanı özlüyorsun. Ama anladım ki artık bu işleri evde yapmak zor. Büyük oğlan biraz daha büyüsün eli ekmek tutar olsun, bırakacağım bu işi. Çocuklara da emekli oldum diyeceğim. Tek kızım var. Onu bu pisliğe bulaştırmadan yetiştireceğim. Şimdi on yaşında birkaç yıl sonra elin aç gözlü herifleri onada bulaşmaya kalkarlar. Tuh tu tu.. Allah korusun..." Bir söyleşiden.

Ve gazetelerde bir demeç. *"Kadınlarımız Pamela gibi çalışmasınlar. İhtiyaç için değil gönül eğlendirmek için çalışan Dallas'ın Pamela'sı kadınlarımıza kötü örnek oluyor. Eğer böyle kadınlar varsa, onlar bunalımlarını hayır kurumlarında çalışmak suretiyle gidersin."*

İlk bakışta çok yerinde, çok doğru bir görüş elbet. Bunalım içindeki kadınların, çalışarak sorunlarından sıyrılmaya çalışması ve bu arada kendilerine uzanacak bir yardım elini bekleyenlere yardımcı olması güzel birşey. Ama böylesi kadınların neredeyse tamamı, dertlerini kumar masalarında unutma yolunu seçmişler. Birkaç yüz bin liracık, ya da bir milyoncuk cep harçlıkları buna elverişli. Pamela bunlara kötü örnek olamaz. Olsa olsa, o bunlardan kötü biçimde etkilenir.

Bu toplumda Dallas'ın Pamela'sı gibi çalışan kadınlar yok mu? Elbette vardır. Vardır da kaç kişidir bunlar?

Büyük çoğunluğunun işsiz dolaştığı bu ülkede kadınlar istese de Pamela gibi çalışamazlar. Şu sıraladığım birkaç örneği binlerce kez çoğaltmak mümkün. Kadınlarımız okuma olanağı bulmuşlar da.. İş bulmuşlar da.. Kocalarının geliri evin geçimini sağlamaya yetmiş de..Şimdi tehlike onların Pamela gibi çalışmaya özenmeleri olasılığı...

Beyler bu toplum, bütün kadınları, Dallas'ın Pamela'sı gibi bunalımdan çalışacak hale gelirse, o zaman bunun çareleri, çözümleri araştırılır, bulunur. Şimdi asıl tehlike insanların açlıktan hastalanması ölmesi, ya da yasa dışı, namus dışı yollarla para kazanması.

Nedir bunun çaresi?..

Toplu taşımacılık üzerine

TASARRUF MU, HALKA HİZMET Mİ ÖNEMLİ?

Bugün Türkiye'nin iki büyük kenti İstanbul ve Ankara.. Nüfusu 2.5 milyonu aşmış Ankara'da halk "*kış gelmese*" diye neredeyse "*dua*" edecek duruma gelmiş. Bir karabasan gibi kentin üzerine çöken sis ve kirli hava ile, eksi 14 derecede oluşan buz, Ankaralıları bile Ankara'dan soğutup kenti terkettirecek duruma gelmiştir. Sabah işe, akşam eve gidememiş çalışanların büyük bir kısmı. Şehir merkezinde oturanların büyük bir bölümü OR—AN'a, yakın köylere, uzak kentlere ve de özellikle İzmir'e yollamış ailesini. Ne var ki, buz'dan kurtuluş yok.

Ve Ankara Belediyesi olumlu bir adım atmış, halkın bu sorununu çözümlemek için. Tutmuş özel araçlardan bir kısmını, "*Özel Halk Otobüsü*" adını vererek toplu taşımacılık amacıyla kullanmaya başlamış. Bu bir olumlu atılım şüphesiz. Ama kesin çözüm için yeterli midir? Elbette bu soru-

ÖZEL HALK OTOBÜSLERI

Duraklara doluşmuş insanlar otobüsün ön kapısından binmeye hazırlanıyor. Kimisi bilet vermeye, kart göstermeye yelteniyordu. Bunların geçmediğini öğrenince şaşırıyorlar, daha sonra "*böylesi daha iyi oldu*" diyorlardı.

Kimi: "*belediye otobüslerini hem saatlerce bekliyoruz, hem de otobüsler dolu geliyor binemiyoruz. Hiç olmazsa bu otobüsler çok sık gelmesede boş geliyor. Kolaylıkla binip oturabiliyoruz*" diyor.

Kimi de; "*Bu otobüslerde kart göstermesi, bilet atması yok. Ver e 15 lirayı bin otobüse*" şeklinde konuşuyordu.

Ankara Belediyesi Otobüs İşletmesi Daire Başkanı Ahmet Uçanok'un özel halk otobüslerine ilişkin düşünceleri şöyle:

AHMET UÇANOK: "Bu otobüsleri Ankara'nın yolcu durumuna göre, ağır iklim şartlarında talebelerin, işçilerin, memurların kısacası halkın yerlerine kolayca ulaşabilmeleri bakımından düşündük ve uyguladık.

Şu anda dokuz hatta 106 araba planlandı, 35 araba hizmete sokuldu. Fakat bu kadarla kalmayacak başka hatlara da beşi geçmemek şartı ile bu arabalardan koymayı düşünüyoruz.

Özel Halk Otobüslerini, dolmuşlarda olduğu gibi şanısia çalıştırıyorlar. Ancak belediye vergisini alıyor ve bu otobüsler belediyenin denetimi altında görev yapıyorlar. Dış hatlara ulaşım daha zor olduğundan, bu arabaları mümkün olduğu kadar dış hatlara veriyoruz.

Amacımız, Ankara halkının özellikle sabah saatlerinde işlerine, akşam saatlerinde evlerine kolayca ulaşmalarını sağlamak. Halkın rahat edebilmesi için her türlü çalışmaları yapıyoruz ve bu çalışmalara devam edeceğiz. Arabaların büyük çoğunluğunu hizmete sunduk. Ancak şoför sorunumuz

ANKARA BELEDİYESİ OTOBÜS İŞLETMESİ DAİRE BAŞKANI AHMET UÇANOK

var. 116 araba bugün garajda bekliyor. Şoförlerin maaş durumları ve sosyal hakları konusunda çalışmaları yaptık. Yakın zamanda şoförlere daha iyi olanaklar sağlanacaktır"

Öte yandan Özel Halk Otobüsünde Arayış'ın görevli ve yolculara sorduğu "Halk otobüslerinin ulaşım sorununa nasıl bir katkıda bulunduğunu ve uygulamadan memnunmusunuz?" şeklindeki soruya alınan yanıtlar ise şöyle:

DERVİŞ GÜNDAY—(Şoförler ve Otomobilciler Derneği Başkanı)

Çok başarılı olacaktır. Tüm Ankara'lı yurttaşlarımız açısından çok yararlı olacak bu otobüsler, Ve geliri şoförün cebine gireceği için, belediye otobüslerinden % 100 daha başarılı olacaktır. Keşke belediyemiz otobüslerini şahıslara satsa hem belediye daha başarılı olur, hem de külfetten kurtulur.

ŞİNASİ ÇAKIR: (OTOBÜS ŞOFÖRÜ) Vatandaş için iyi bir uygulama. Şu anda olumsuz bulduğumuz bir yanı yok. Ankara halkı için güzel bir hizmet.. Bu yeni çıkan halk otobüsleri ilerisi için bir ümittir. Minübüs ve dolmuşlarla rekabet ortaya çıkmaz. Onlar da işlerine devam eder bizde. Bu otobüsler tercihli yollardan yararlanabilecekler. Bizim çalıştığımız Bendderesi, Siteler, Önder Mahallesi hatlarında tercihli yol olmadığı için tabii biz faydalanamıyoruz. Sonra 15 lira diye bir şey de yok. Yolcunun cebinde 5 lirası yoksa, yolcudan 10 lirada alırız. Bizim amacımız para değil, halka hizmettir.

MEHMET ASLANOĞLU (BİLETÇİ): **Bu otobüsler kişilere ait. Belediye bu otobüsleri halka hizmet amacıyla servise koydu. Hepimizin akşamları olsun, sabahları olsun çektiğimiz eziyet biraz da olsa giderilmiş olacak. Dilediğimiz, bu otobüslerin daha da artması ve her hat için 5-6 tane koyulması..**

RAMAZAN GÜLER: (YOLCU): Bu otobüslerin çıkması çok iyi oldu. Bunlar çıkınca ulaşım da biraz olsun rahatlayacak tabii. Yalnız bozuk para sıkıntısı oluyor, onu da zorunlu olarak cebimizde bulundurmaya çalışıyoruz. Bozuk paramız olmasa bile biletçi parayı bozuyor. Bu otobüslerden ben çok memnunum, benim oturduğum semte gidiyor. Belediye otobüsleri gibi de kalabalık olmuyor, çok memnunum.

nun yanıtını zaman verecek. Ancak Ankara Belediyesi'nin bu olumlu girişimi ile *"Kentin ulaşım sorununun"* farkına varmış olduğunu göstermesi sevindirici. Kim bilir, geçmiş dönemde başlatılmış olmasına karşın, bazı küçük ve giderilmesi olanaklı aksaklıklar neden gösterilerek durdurulmuş olan *"Ankara Metrosu"* çalışmalarının yeniden başlatılmasına olanak hazırlar. Belediyenin kentin ulaşım sorunlarını saptamış olması belkide.

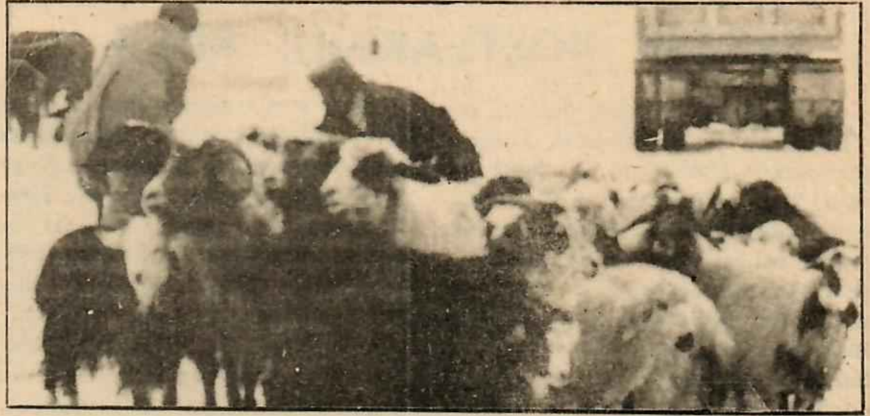
İstanbul'un nüfusu 5 milyonu aşmış... Ve Anadolu'dan her yıl 300 bini aşkın insan İstanbul'a gelip iş aramakta ve İstanbul'un nüfusunun artmasına katkıda bulunacak şekilde yerleşip kalmakta bu kentte.Bunların büyük bir bölümü her gün Yalova'ya, Boğazlara, Adalara, Anadolu yakasından Avrupa yakasına ya da Avrupa'dan Anadolu'ya gidip gelirken Denizcilik Bankası'nın vapurlarından yararlanmakta. Ne varki, toplu taşımacılık amacına yönelik çalışması gereken bu devlet kuruluşu, geçtiğimiz günlerde İstanbul Şehir Hatları İşletmesi'ne bağlı olarak çalışan 825 vapurdan 108'ini servisten kaldırmıştır. Bu kararın gerekçesi ise sadece *"Tasarruf"* olarak açıklanmıştır. Yapılan açıklamaya göre, Denizcilik Bankası günde 2 milyon lira zarardan kurtulup, kâr eder duruma girecekmiş. Yani yılda 365x2 = 730 milyon lira.

İstanbul, Yalova arası yaklaşık 170 kilometredir. Bu uzaklığı hergün katetmek durumunda kalacak olan özel otolar, dolmuşlar, minübüs ve otobüslerin sarfedeceği yakıt için yapılan dış ödeme tutarı ile Yalova—İstanbul arasında çalışacak vapurların her seferde alacağı en az 50 aracın ulaşımında vapurun yakacağı akaryakıt tüketimi oranlandığında alınan kararın ülke ekonomisi açısından ya da tasarruf amacına yönelik olduğunu savunmak pek akılcı görünmemekte.

Yerel yönetimler, belediyeler kadar, devlet kuruluşlarının da görevi halka hizmet götürmektir.

Göstermelik tasarruf haftaları düzenlerken toplu taşımacılıktan uzaklaşmak yerine kuruluşlarından planlı toplu taşımacılık uygulamalarına geçiş için girişimlerde bulunmalarını beklemek yanlış olmasa gerektir.

Ankara Belediyesi'nin *"Özel Halk Otobüsleri"* benzeri girişimleri örneği ön atılımlarını, kentin ulaşım sorununu çözümleyecek metro gibi kalıcı çözümlerle sonuçlandırması ve İstanbul halkının da toplu taşımacılık açısından bu tür kolaylıklara kavuşması için yetkililerin düzeltici ve düzenleyici önlemler alması umuduyla....

VERGİ VE HARÇ ENFLASYONU

BELEDİYELERİN mali kaynaklarını güçlendirmek amacıyla 1981 yılının Mayıs ayında çıkarılan belediye gelirleriyle ilgili yasada, birçok yeni vergi ve harç getirilirken, belediyelerin, nüfusları ve sosyal gelişme durumlarına göre 5 gruba ayrılması ve bazı vergilerin bu gruplara göre saptanarak Resmi Gazetede ilan edilmesi öngörülmüştü.

Bakanlar Kurulu'nun 10 Ocak 1982 günlü Resmi Gazetede yayınlanan bir kararı ile, bu vergiler ve harçlar saptanmış bulunmaktadır. Buna göre, normal benzinin, likit petrol gazının, gazyağının, motorinin, fuel-oilin tonundan 125 ve süper benzinin tonundan 140 lira akaryakıt tüketim vergisi alınacak. Menba suları, içinde satıldığı kabın büyüklüğüne göre litre başına 10 kuruş ile 50 kuruş arasında değişen tutarlarda kaynak suları harcına tabi olacak. Küçükbaş hayvanlar için, belediyenin grubuna göre, hayvan başına 40 lira ile 60 lira arasında, büyükbaş hayvanlar için aynı şekilde 100 lira ile 125 lira arasında değişen miktarlarda hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı alınacak.

Ayrıca, ölçü ve tartı aletleri muayene harçları, ölçü aletinin türüne göre 14 lira ile 325 lira arasında değişiyor. Kayıt ve suret harçları ile imar mevzuatı gereğince alınacak harçlar da o arada saptanmış bulunuyor.

Böylece, fiyat enflasyonundan sonra halkımız, belediye sınırları içinde yaşayan halkımız- bir de vergi ve harç enflasyonu ile karşı karşıya kalmış bulunuyor. Zaten dar gelirliler için, değişmez gelirliler için, dulu, emeklisi, yetimi için çok pahalı olan hayat, şimdi özellikle kentlerde daha da pahalılaşma yolunda.

Gerçi kentlerde yaşamın pahalılaşması, köyden kente göçü caydırıcı bir etken olduğu için bir ölçüde savunulabilir. Ülkemizde kentleşme hızı yüzde 5,5 dolayındadır. Hızlı ve düzensiz kentleşme yüzünden büyük kentlerimiz yaşanır olmaktan çıkmıştır.

O nedenle şimdi bu büyüklükteki kentler düzensiz bir kentleşmenin her tür olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır. O arada belediyelerin yeterli gelir kaynaklarına sahip olmaması, bu sonuçları daha da ağırlaştırmaktadır. Konuya bu yönüyle de bakıldığı zaman, belediyelerin yeni gelir kaynaklarına kavuşturulması olumlu ve yerinde bir düşünce olarak kabul edilebilir.

Ne var ki, böyle bir düşüncenin yaşama aktarılması zamanı yanlış seçilmiştir, biçimi doğru değildir. Yüksek bir enflasyondan ve katı bir gelir politikasından bunalmış olan halka, bir de bu kanaldan yeni yükler getirmek, belediyelere bir yarar sağlar mı, bu yoldan belediye hizmetleri nicelik ve nitelik olarak iyileşir mi bilinemez ama, kentte yaşamak zorunda olan memurları, işçileri, emeklileri ve öteki dar ve değişmez gelirlileri büsbütün yoksulluğa sürükleyeceği kesindir.

Kentten köye göç ise, sanıldığı kadar kolay değildir ve bunun da büyük bir ekonomik ve toplumsal maliyeti vardır. O nedenle, *"kent yaşamını pahalı bulanlar köylerine geri dönsünler"* demek de tutarlı bir yol değildir.

GERÇEK DOSTLARIMIZ KİM ?

Avrupa Konseyi üyelerinin son ziyareti ve şu sıralarda Konsey gündeminde Türkiye'nin yer alacak olması, Türk toplumunun kimi kesimlerindeki sağlıksız duyarlılığın yinelenmesine yol açtı. Öyle bir duyarlılık ki, ne çağımız gerçeklerine, ne Türkiye'nin öteden beri seçtiği ve uluslararası antlaşmalarla da saptadığı yere, ne de bunun gereklerine uymakta. Bu sağlıksız bakış, kendi toplumlarına uyguladıkları demokratik ölçütleri Türk toplumuna da uygulayan bazı Avrupalı politikacıları *"Türk düşmanı"* gibi görmek, göstermek gibi bir yanlışlık ve çelişkiye yol açıyor.

Daha önce Batı yanlılığını, *"Batıya uyduluk"* derecesine vardırmaya eğilim göstermiş bazı kişiler, aynı Batının bir kesimi demokratik ölçütlerle Türk toplumuna bakıyor, *"tek ölçüt"* uyguluyor diye, şimdi neredeyse Batıya düşman kesilmişlerdir.

Herşeyden önce anımsanması gereken, Avrupa Konseyi'nin tüm üyelerini *"bağlayan ilkeleri"* kuralları bulunduğudur. Bunların başında, *"kişi özgürlüğü, siyasal özgürlük ve hukukun üstünlüğü"*'ne dayalı Batılı anlamıyla *"demokrasi"*'nin tüm gereklerine uyma yükümlülüğü yer alır. Ayrıca, Avrupa Konseyi üyeleri, *"yasama organı seçimi konusunda halkın kanaatini serbestçe belirtmesini sağlayan koşullarla, uygun sürelerde gizli oyla serbest seçimler"* yapmayı da kural olarak benimsemişlerdir.

Bu kurallara, yükümlülüklere uymayan üye devletlerin konseyde temsil hakkından yoksun bırakılması, hatta üyelikten çıkarılması da Avrupa Konseyi Statüsünde yer almaktadır.

KENDİMİZE SAYGISIZLIK ETMEYELİM

Bu gerçeklerin ışığında, Avrupa Konseyi'nin Türkiye'deki demokrasiye geçiş süreci ve kurulacak demokrasinin niteliğiyle yakından ilgilenmesi, kimi çevrelerin yaptıkları gibi Konsey temsilcilerine *"müfettiş"*'lik yakıştırılarak, *"içişlerimize karışıldığı"* ima edilerek küçümsenir, karalanırsa, bu büyük bir yanlışlığın ve çelişkinin yansıması olur.

Başkalarının bizimle ilgili davranışlarını değerlendirirken, kendi kendimize saygısızlık ve haksızlık eder duruma düşmekten kaçınmalıyız. Türkiye'yi kendi ülkelerindeki gibi ileri bir demokrasiye layık görenlerin belki -haklı ya da haksız- *"gerçekçi"* olmadıkları söylenebilir. Ama, *"Türk düşmanı"* olduklarını söylemek, kendi kendimizi kötülemek olur. Bu, *"Biz gerçek anlamda demokrasiye layık değiliz, neden siz bizi buna layık görüyorsunuz?"* diye onları kınamak anlamına gelir.

Asıl önemli olan bizim kendimizi nasıl değerlendirdiğimizdir. *"Biz kendimizi demokrasiye layık görüyor muyuz?"* Asıl önemli olan budur. Eğer biz, yurdumuzda demokratik hak ve özgürlükler içinde yaşamak, ülkemizde gerçek demokrasiyi sağlıklı temeller üzerinde yeniden kurup, yaşatmak sorunlarımızı demokrasi içinde çözmek istiyorsak, bizim için aynı dilekte bulunan dostlarımızı *"düşman"* gibi göstermek yanılgı ve çelişki içine düşmek değil midir?

ÖRNEKLER

Türkiye'ye ileri bir demokrasiyi layık görenlerin daha çok İskandinavlar olması bir rastlantı değildir. Bu, İskandinavların genel tutumudur. İskandinavlar, uluslararası ilişkilerde ve uluslararası sorunlara bakışlarında, her ulusu eşit görmeye, başkalarını sömürmemeye özen gösteren ve kendi ülkelerinde de, en geri kalmış ülkelerden gelen yabancılara bile, ileri haklar tanımakta en önde gelen uluslardır.

Demokratik değerler ve insan hakları konusunda başkalarına değişik ölçütler, *"çifte standartlar"* uygulamayı, kendi insanlık anlayışlarına sığdıramazlar. Bu ülkelerde yalnız Sosyal Demokratlar değil, liberaller, merkezciler,hatta büyük ölçüde muhafazakarlar da böyledir. Nitekim, başka bazı Batı ülkelerinin sosyal demokratlarıyla muhafazakarlarının Türkiye'de demokrasiye geçiş konusundaki yaklaşımları açısından ayrımlar görülmekle birlikte, İskandinav ülkelerinde her parti aynı yaklaşımı izlemektedir.

Uluslararası ilişkilerinde, dünyaya bakışlarında *"tek ölçüt"* kullanan kendi ülkelerindeki gibi ileri bir demokrasiyi hak eder gördükleri Türk toplumunun da gerçek bir demokrasiyi kurabilmesi için duyarlılık gösterenler, aslında Türk halkının gerçek dostlarıdır, ona saygılıdır.

Oysa, bir de, *"Stratejik kaygılarla, kendi güvenlikleri için, Türkiye'yi demokratik ülkeler topluluğunun kapı eşiğinde tutmak isteyen ve kendi ülkelerinde uygulanandan çok sınırlı bir demokrasiyi daha doğrusu sözde "demokrasi"yi Türkiye'ye yeterli görenler"* var. *Arayış*'ın ilk sayısında da konuya değinilmiş ve şöyle denilmişti:

"Bazı "dost" ve müttefikler, Türkiye'de nasıl bir rejim bulunduğunu umursamayabilirler. Türkiye'de gerçek anlamıyla demokrasi ister olsun, ister olmasın, Türkiye bizim çıkarlarımıza uygun davrandığı, NATO'ya sınır bekçiliği yaptığı sürece aldırış etmeyiz, göz yumarız" diye düşünebilirler. Hatta Türk toplumunu, diniyle, diliyle, soyuyla veya gelişmişlik düzeyinin farklılığı ile kendilerinden ayrı saydıkları için, demokrasiye pek layık da bulmayabilirler.

"Acaba bizim gerçek dostlarımız öyleleri midir, yoksa, kendi ülkelerinde demokrasiye gösterdikleri özeni Türkiye için de gösterenler midir..?"

Yine *Arayış*'ın birinci sayısında, eğer dünyadaki yerimizde Batıyla ilişkilerimiz geleneksel yakınlığını sürdürsün istiyorsak, bunun gereklerinin başında demokratik bir ülke olmak geldiğini unutmamamız gerektiğini belirtmiş ve sürdürmüştük,

"Yoksa, jeo-politik durumumuzun Batı çıkarları açısından taşıdığı önem nedeniyle belki ilişkilerimiz bir ölçüde ve biçimde yine sürer ama bizim için pek onurlu bir ilişki biçimi olmaz bu...

Batıyla aramızdaki gerçek bağ demokrasidir. Demokrasiden uzaklaştığımız oranda, ister istemez, Batı bizden uzaklaşır, biz de Batıdan uzaklaşırız.

Yine müttefik kalabiliriz ama, dostluğa veya ortak inançlara değil. Dünyadaki dalgalanmalara bağlı ve sırf çıkara dayalı soğuk bir ittifak ilişkisi olur öylesi...

"Bu tür ilişki ise bir ulusa ne onur verir ne de güven..."

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Saturday-Sunday, January 16-17, 1982 *

Page 2

Council of Europe May Urge Reprimand Of Turkey on Rights

By Axel Krause
International Herald Tribune

PARIS — The Council of Europe will probably recommend that Turkey's military regime be reprimanded for continuing violations of human and political rights, but will not expel Turkey, the head of the council's parliamentary assembly said Friday.

"It is my personal opinion," said José Maria de Areilza, president of the consultative body's parliamentary assembly, "but I believe that we will give Turkey the benefit of the doubt regarding the regime's promises of going back to democratic rule."

Mr. Areilza, a Cortes deputy and former Spanish foreign minister, made his comments after a news conference here by spokesmen for a 20-member assembly delegation that returned Thursday from a weeklong fact-finding tour in Turkey. The council, which groups 21 West European democracies, is active in promoting human rights. Its primary function is to consult and advise governments and parliaments.

"There is no democracy in Turkey," said Tom Urwin, a British Labor Party member of Parliament and member of the assembly's Political Affairs Committee. He said that the delegation received confirmation from Turkish leaders and lawyers in Ankara and Istanbul that torture was still being practiced.

Mr. Urwin said that the visit had the effect of "firming up" previous opinions about Turkey and that "we are under no illusions" regarding the military junta's nondemocratic practices.

The fact-finding committee will report soon to the 163-member assembly and recommend actions to be voted upon during the assembly's plenary session starting Jan. 25 in Strasbourg, council sources said.

Both the Mr. Urwin and Ludwig Steiner, a conservative Austrian member of parliament, said that the council could vote to expel Turkey from membership. That possibility has been widely discussed by assembly members and repeatedly urged by pro-Socialist groups, particularly from Scandinavian countries.

Such a move, while considered unlikely, would be a major blow to the regime in Ankara, diplomats said.

"Expulsion — or being forced to withdraw voluntarily as Greece did under the colonels — would make it extremely difficult for Turkey to get the new financial aid it is seeking from the West," a European ambassador said Friday.

But expulsion or suspension of Turkey's membership would remove leverage on the regime's promise to restore democracy, some assembly members said. "If we expel Turkey, we will have no more influence over them," Mr. Steiner said.

He added that during their visit last week, Turkish military leaders repeatedly emphasized their desire to remain within the council and that a constitution was being prepared with a view to holding elections by the end of 1983.

Other council sources said that the expulsion issue would probably be raised during the plenary session, triggering heated debate.

Another course of action would be to propose a resolution to the assembly reprimanding Turkey's actions under provisions of the council's Human Rights convention. The resolution could call on member governments to lodge complaints over human rights violations and call for reforms. The spokesmen for the delegation declined to predict what the group would recommend to the assembly.

Mr. Areilza said that his assessment was based on talking with assembly members and reflected his own views. "It is difficult to predict with certainty, but we have no real force [to influence the Turkish regime] and so I think we will give them the benefit of the doubt ... probably passing a resolution on human rights."

In a related development, officials of the European Economic Community in Brussels said Friday that about $600 million in project aid and grants earmarked for Turkey remained shelved.

"We also are looking hard at Turkey's promise to return to democracy, but since there has been no decision on those prospects the funds have not been cleared," an EEC spokesman said.

Türkiye-Avrupa Konseyi ilişkileri (Yabancı basından bir özet çeviri)

Konsey'in Parlamenter Asamblesi'nin Başkanı, Avrupa Konseyi'nin Türkiye'yi üyelikten çıkartmaksızın askeri yönetime yaptırım uygulayabileceğini söylemiştir.

Başkan Jose Maria de Areilza, *"kanımca, Konsey, Türkiye'deki yönetime ileriye ilişkin sözleri bakımından şans tanımak eğilimindе olacaktır"*dedi. İspanya'nın eski Dışişleri Bakanı olan Areilza, bu sözleri Konsey temsilci heyetinin Türkiye'den dönüşünde düzenlenen basın toplantısının ardından söylüyordu.

Basın toplantısında, Türkiye'ye giden heyette yer alan Konsey Siyasi Komitesi üyesi, İngiliz İşçi Partisi milletvekili Tom Urwin de, *"Türkiye'de demokrasi yoktur"* diyerek, Konsey heyetinin ziyareti sırasında İstanbul ve Ankara'daki temaslarında hala işkencenin sürdürüldüğü yolunda iddiaların da varlığına ilişkin izlenimler edindiğini ekledi. Tom Urwin, ziyaretlerinin Türkiye ile ilgili görüşlerini toparlamalarına olanak sağladığını belirterek, *"Türkiye'deki askeri yönetime ilişkin olarak hayal içinde değiliz"* dedi.

Türkiye'ye giden heyetin yakın bir zamanda 163 üyeli Asamble'ye bir rapor sunacağı ve 25 Ocak'ta Strasburg'ta yapılacak toplantıya öneri götüreceği öğrenildi.

Hem Urwin, hem de Avusturyalı üye Ludwig Steiner, Konsey'in Türkiye'yi üyelikten çıkartmak yolunda karar alabileceğini belirttiler.

Diplomatik çevrelere göre, ne denli uzak bir olasılık olursa olsun, böyle bir karar Türkiye'deki yönetime ağır bir darbe olacak. Bir Avrupalı büyükelçi, *"çıkartılma -ya da geçmişte Yunanistan'ın yaptığı gibi kendi isteğiyle Konsey'den ayrılmaya zorlanma- Türkiye'nin Batı'dan sağlamaya çalıştığı yeni mali yardımların alınmasını son derece zorlaştıracak."*

Bazı Konsey üyelerine göre, üyelikten çıkarma ya da üyeliğin askıya alınması, Türkiye'deki yönetimin demokrasiye geçiş yolunda verdiği söze ilişkin etkileme olanaklarını ortadan kaldıracak. *"Eğer Türkiye'yi üyelikten çıkarırsak, artık üzerinde bir etkimiz kalmayacaktır"* diyen Steiner bunu anlatmaya çalışıyor. Steiner ayrıca, Türkiye'deki temasları sırasında askeri liderlerin tekrar tekrar, Konsey'de kalmak istediklerini belirterek, 1983 sonunda seçimlerin yapılmasına elverecek biçimde bir Anayasanın hazırlanmakta olduğunu vurguladıklarını da söylüyor.

Konsey'in seçebileceği öteki yol Türkiye'nin insan hakları konvansiyonu'na uygun hareket etmesi için dikkatinin çekilmesi yolunda bir karar tasarısının geçirilmesi.

"Türkiye'yi zorlayacak bir gücümüz yok ve bunun için Türkiye'ye yöneticilerinin vermiş bulundukları sözler doğrultusunda bir şans tanıyarak insan haklarıyla ilgili bir karar geçirmekle yetinebiliriz" diyor.

Bu arada, AET yetkililerinin Brüksel'de yaptıkları açıklamaya göre, Türkiye'ye verilmesi öngörülmüş bulunan 600 milyon dolarlık yardımın, rafa kaldırıldığını bildiriyorlar. AET yetkilileri, *"biz de Türkiye'nin demokrasiye döneceği yolunda verilen sözleri yakından izliyoruz, ama, bu gelişmeler hakkında henüz bir karar verilmediği için yardımları tutuyoruz"* diyorlar.

"İLERİ PİYADE EĞİTİMİ" VE DEMOKRASİ

Haluk GERGER

Geçtiğimiz yıl içinde El Salvador'daki yoğun terör olaylarında onbeşbin insan yaşamını yitirdi. Bu korkunç sayı, uluslararası terör planının El Salvador'da hangi boyutlarda uygulandığını göstermeye yetiyor. Senaryo, tek bir elden çıkmışcasına, El Salvador'da da, kaba çizgileriyle, terörizmin kurbanı öteki ülkelerle büyük benzerlikler gösteriyor. Bir yanda, terörizme bulaşmamış, demokrasi ve eşitlik isteyen bir sol muhalefet var El Salvador'da.

Öte yanda da, gerillalar bulunuyor. Karşılarında ise, düzen safında tüm halka karşı savaş açmış olan faşistler var. Devlet ise, terörün tam ortasında. Devlet terörü iki biçimde işliyor El Salvador'da: Birincisi, devlet kolluk kuvvetleri eliyle işlenen cinayetler, muhalefeti sindirme operasyonları. İkincisi devlete yardımcı olan, düzeni korumak üzere silahlanmış, devlet desteğindeki faşist komandolar.

*
* *

Tarafsız gözlemcilere göre, El Salvador'da işlenen 15 bin cinayetin çok büyük bir bölümünün sorumluları, devletin kolluk kuvvetleriyle, onların yardımcıları faşist komandolar. Bu arada, büyük bir ekonomik bunalım, korkunç bir adaletsizlik, bu baskı ve terörle bütünleşerek, El Salvador halkını pençesinde inletiyor.

*
* *

Birçok ülke, ve bu arada, Fransa ve Meksika, sol muhalefeti ve iki kurtuluş örgütünü de içeren bir diyalogun, sorunların çözümü için gerekli olduğunu belirtiyorlar. El Salvador'da sağlıklı bir demokratik yaşama geçiş için, böyle bir ulusal uzlaşı ortamının önkoşul olduğu açık. Demokrasinin ve El Salvador halkının dostları da bunu öneriyorlar.

Buna karşılık, Amerikan yönetimi ise, El Salvador'da genel seçim yapılmasını istiyor ve böylece demokrasiye geçiş sürecinin tamamlanmış olacağını öne sürüyor. Böyle olunca, seçim ve demokrasi takviminin belirlenmesiyle ağır sorunların çözümü özdeşleştirilmiş oluyor. Tarafsız gözlemcilerse, bugünkü ortamda El Salvador'da özgür seçimlerin yapılabilmesinin olanaksız olduğunu ve böyle bir seçim sonucu Amerika'nın istediği *"istikrar"*ın da gerçekleşemeyeceğini vurguluyor. Hatta, hükümet çevreleri bile, öldürülmek korkusu içinde olan ve devlet güçlerine güven duymayan seçmenlerin oy sandığına gidemeyeceklerini, aday olan solcuların faşist komandolarca toplu biçimde katledilebileceklerini söylemekten kaçınmıyorlar. Aslında, El Salvador'da sorun, seçim tarihinin belirlenmesi değil, demokrasinin niteliği ve gerçek demokrasiye geçiş ortamının yaratılması, özgür katılımın herkese sağlanması. Bu açıdan, ABD'nin amacının bu ülkede demokrasi değil, hükümete ve sağcı güçlere *"Meşruiyyet"* kazandırmak, *"istikrar"* sağlamak olduğu belli, Seçimler ise, gözleri boyamak açısından gerekli görülen bir araç.

* *

Bu arada, ABD'nin, El Salvador'da terörün bir tarafı olan devlet ve hükümeti desteklemeyi sürdüreceğini, insan haklarının ihlaliyle ilgilenmediğini gösteren gelişmeler de iyice açığa çıkmaktadır. Bu göstergelerin bir parçası olarak, ABD'nin bin kişilik bir El Salvador Alayı'nı *"eğiteceği"* açıklanmıştır. 60 kişilik bir grup ABD'ye varmış ve Amerikan ordusunun meşhur *"Yeşil Bereliler"* karargahının John F. Kennedy Merkezinde *"eğitim"*lerine başlamışlardır. Bir Pentagon sözcüsü ise, insan mantığıyla alay edercesine, bu askerlere *"kontr-gerilla taktikleri ve gerilla savaşı"* öğretilmeyeceğini, bunların yalnızca Amerikan askerleri gibi, *"ileri piyade eğitimi"* göreceklerini söylemiştir. Bu *"ileri piyade eğitimi"*nin El Salvador halkından başka, hangi *"Düşman"*a karşı işe yarayacağının beklendiğini ise sözcü belirtmemiştir.

Kim bilir, belki de, ABD'de öğrendikleriyle bu askerler seçim sandıklarının güvenliğini ve Amerika'nın o pek sevdiği *"istikrar"*ı sağlayacaklardır ülkelerine geri döndüklerinde. Buna ek olarak, 25 Ocak'tan başlayarak, 600 El Salvador'lu subay adayının da Amerika'da eğitileceği açıklanmıştır. Bildirildiğine göre, ilk kez, bir yabancı ordu *"Alayı"*nın tümü *"Amerikan tezgahı"*ndan geçirilmiş olacaktır.

*
* *

El Salvador'da terör, sömürü, sefalet kol geziyor. Dünyanın her yerinde insan vicdanını yaralayan bu duruma, ABD, *"İleri piyade eğitim"* ve *"istikrar takvimleri"* ile *"çözüm"* bulmaya çalışıyor. Ne yazık! Reagan yönetiminin elinde *"demokrasi"* *"seçim takvimi"*ne ve *"ileri piyade eğitimi"*ne indirgeniyor. Ve *"istikrar"* uğruna ne demokrasi umutları batıyor.

LİBYA PETROLÜ VE TÜRK DIŞ TİCARET BAĞLANTILARI

* Dünya piyasalarında petrol istemi gerilemektedır. Bu nedenle de Libya'nın önceki yıllara oranla petrol gelirinde büyük bir düşme gözlenmektedir. Bu düşüşün doğal sonucu olarak da, Libya Halk Kongresi 1982 bütçesini saptarken, yatırımları sınırlamak yolunda kararlar almış ve 1982 bütçesini 9 milyar dolar olarak bağlamıştır.

* Libya ile inşaat bağlantısı kurmuş olan müteahhitler ile Türk ihracatçıları bu durumdan etkilenmektedirler.

"Türkish Delegation and Turkish Journalist..." diye başlayan ve ardından Arapça olarak yinelenen anons *'Toletel a'* adlı İspanyol gemisinin salonlarında yankılar uyandırmaktadır.

1 Eylül Devrimi kutlama törenlerine dünyanın her yanından 4 bini aşkın gazeteci çağırılmış, otellerde yer kalmayınca da Libya Sosyalist Halk Cemahiriyesi yetkilileri konukların barındırılması için İspanyolların Granada ve Toletela adlı iki lüks gemisini kiralamışlardır. Televizyonda gösterilen Aşk Gemisi adlı dizideki "Pasifik Prenses" benzeri bu iki gemi otellerde yer bulunamayan konuklar için otel olarak kullanılmaktadır.

Binlerce gazeteci gibi Toletel a'da konuk edilen 4 Türk gazetecisi anonsu İspanyol Gemisinin Yemek Salonundan çıkıp, kahve içmek üzere Gazinoya giderken duymuşlardır. Programda yeni bir gezi yoktur. Yemek öncesi yapılan geziye ilişkin haberlerin Türkiye'ye iletilmesi gerekmektedir. Yapılan anonsla Türk Gazetecileri İskeleye çağırılmaktadırlar. Aralarında tartışırlar Yeni Asır ve Cumhuriyet Gazetelerinin muhabirleri teleks ile haber geçmek üzere teleks odasına gider, Arayış ve Milli Gazete temsilcileri de anonsun nedenini öğrenmek üzere iskeleye...

Türkiye'den gemi ile mal gelmiştir. Boşaltma işlemlerini Türklerin de görmesini istemektedir Libyalı yetkililer.

"Bakın" der Libyalı mihmandar *"Bakın bu mermerler Türkiye'den geliyor. Şu ambalajlarla gelirse bu mermerler sağlam çıkar mı? "*

Ambalaj kırılmıştır. Açarlar birisini. Damar damar kahverengi çizgili, sütakı mermerler kırılmıştır. Öteki, birbaşkası hemen hepsi kırıktır mermerlerin. Birbirine bakarlar gazeteciler. *"Peki"* derler *"Yazacağız, durumu ilgililere duyurmaya çalışacağız."*

*

* *

Libya, Türkiye'den aldığı malların ambalajlarından şikayetçidir. Libya'ya dışsatım yapan firmalar sık sık büyük tazminat ihbarları-reklamasyonlar ile karşılaşmaktadırlar. Ne var ki, Libya'da tüm yabancı firmalar kapatılmıştır ve sigorta ekspertizi yapabilecek firma hemen hemen hiç kalmamıştır. Bu nedenle de kesin hasar tesbiti yapılamamaktadır.

*

* *

1981 Temmuz'un da Libya-Türkiye Karma Ekonomik Komisyonu'nun 6. Dönem toplantıları sona erdiğinde, *"Libya'nın Türkiye'den hububat, zeytinyağı ve tarım ürünleri ile devlet sektörünce üretilen sanayi ürünleri"* alımını arttırması ve bu yöndeki ticaretin geliştirilmesi ile *"İki ülke arasında direkt telefon bağlantısının sağlanması ve bir ortak deniz şirketinin kurulması"* kararlaştırılmıştır.

Sonrası günlerde, Libya'nın Tarım ve endüstri ürünleri dışalımı için Türkiye'ye yaptığı siparişler 500 milyon doları aşmış, hatta 3 milyon nüfuslu Libya'nın bir iki yıl değil, birkaç yıllık tüketim gereksinimine yanıt verecek boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki, Libya tek kalemlik bir sipariş ile Türkiye'den 600 bin dolarlık *"Çamaşır mandalı"* istemiştir.

Ne varki siparişler *"Cash against document"* denilen *"Belge"* karşılığı yapılıyor, bu nedenle de, Libya'dan Türkiye'ye en erken 1 ayda yapılabilen döviz transfer işlemleri ve ödemelerdeki gecikmeler önce 3 aya, sonra 6 aya ulaşıyordu.

Türk dışsatımında kullanılan gemiler ve uçaklar için tek boşaltma limanı Trablusgarp (Tripoli) limanıydı. Libya'nın içlerindeki kentlere yapılan Türk dışsatım malları Tripoli'den karayolu ile taşınmakta ve iç taşıma zorlukları nedeniyle Türk ihracatçıları risklere girmekteydiler.

LİBYA LİDERİ KADDAFİ

*

* *

Akdeniz'deki 6. Filoya bağlı uçakların Sirtre Körfezi'nde Libya uçaklarına saldırması ile başlayan gerginlikler ve Orta Doğu üzerindeki Amerikan girişimleri ile başlayan ABD—Libya soğuk savaşı sonunda Kaddafi *"ABD bizim petrolümüzden kazandığı para ile İsrail'e yardım ediyor"* diyor, İsrail'in Beyrut'a yaptığı saldırı sonrasında OPEC üyesi Arap ülkelerinin Fi-

dıştin'e yaptığı 24 milyon dolarlık yardımı kınayarak bu *"Yardımı az bulduğunu ve ABD'nin bu ülkelerden aldığı ham petrolden kazancının 2 yılda 36 milyar dolar olduğunu"* açıklıyordu.

Ardından Libya, kendisinden günde 175 bin ton ham petrol alan Amerika'ya karşı *'Petrol Ambargosu'* uygulayacağını bildiriyor, ABD ise, büyük çoğunluğu L...a'daki Exxon Şirketinde çalışan ..00'e yakın Amerikalı teknisyenleri geri çağırıyordu.

Libya'nın petrol üretimi günde 2 milyon varile yakındır. ABD dışalımını yaptığı toplam petrolün yüzde 7'sini Libya'dan sağlamakta, bu oran Libya petrol dışsatımının yüzde 40'ını oluşturmaktadır. Dünya piyasalarında petrole dönük istemde düşüklük vardır. Bu nedenle de Libya'nın önceki yıllara oranla petrol gelirinde büyük bir düşme gözlenmektedir. Bu düşüşün doğal sonucu olarak da, Libya Halk Kongresi 1982 bütçesini saptarken, yatırımları sınırlamak yolunda kararlar almış ve 1982 bütçesini 9 milyar dolar olarak bağlamıştır.

Libya ile inşaat bağlantısı kurmuş olan müteahitleri ile Türk ihracatçıları bu durumdan etkilenmektedirler. Türk müeahitleri ve ihracatçılarından, Libya ile protokol bağıntısı olup, hükümet onayı alınmamış durumda olanlar ile uzun zamandır döviz transfer işlemlerini bekleyenler zor durumlara düşmüşlerdir.

Libya'nın bu tür ilişkilerinin sürdüğü Kore, İtalya, Yunanistan, Yugoslavya ve Japonya gibi ülkelerin firmaları, alacaklarını *"Takas"* yolu ile petrol karşılığı tahsil etmekte, bu ülkelerin üst düzey yetkilileri ve Hükümet temsilcileri Libya'da *"Protokolleri"* Libya Halk Cemahiriyesi'ne onaylatma girişimlerini sürdürmektedirler.

Türk Hükümetinin de zaman yitirmeden Libya Halk Cemahiriyesi ile ilişki kurup, *'Protokolleri'* onaylatması zorunluluğu vardır.

Unutulmamalıdır ki, dış politikasız, dış ticaret yapmak olası değildir.

"Takas" yolu ile petrol alım olanakları sağlanması, petrole yatırılan dış satım gelirlerinin, kısmen ya da tamamen durdurulan ülkedeki diğer yatırım alanlarına kaydırılması olanağını sağlayacaktır.

Türk-Libya dostluğunun sağladığı avantajları kullanarak, Türk müteahit ve ihracaatçılarının karşılaştıkları zorlukları gidermek, transfer işlerini hızlandırmak, ulaşım güçlüklerini çözümlemek zor olmasa gerektir.

Prof. Dr. AHMET ŞÜKRÜ ESMER VEFAT ETTİ

Siyasi Tarihçi ve Dış Politika Yazarı Ord. Prof. Ahmet Şükrü Esmer'i yitirdik.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer için 20 Ocak 1982 günü düzenlenen törende, Fakülte Dekanı Prof. Dr. Cevat Geray yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir. "Kalemini doğru bildiği, özdenlikle inandığı görüşlerini ileriye sürmekten savunmaktan kaçınmamış, hatta Siyasal iktidarın baskıları karşısında yılmamıştı. O kadar ki, Ulus'daki sütununda Bağdat Paktını eleştiren yazıları üzerine Milli Eğitim Bakanlığının fakülteden Esmer hakkında işlem yapılmasını istediğini, Fakülte Yönetim Kurulunun bu konuda hiç bir işlem yapılmasına gerek olmadığı kararını aldığını öğrenince dekana "Sizi güç durumda bırakacaksam, hemen istifa dilekçemi verip ayrılırım. Fakat o sütun bana Atatürk'çe emanet edildi. Sağ olduğum, gücüm yettiği sürece Atatürk'ün emanetini koruyacağım" diyecek ölçüde uygarca cesaret gösterebilmiştir.

AHMET ŞÜKRÜ ESMER KİMDİR?

1893 Yılında Kıbrıs'ın Lefkoşe şehrinde doğmuştur. Babası Lefkoşeli Tüccar Şükrü Efendi'nin oğlu Mehmet Arif'tir. Orta öğrenimini Lefkoşe'de İngiliz Okulu ile Kıbrıs Lisesi'nde yapmıştır. Bu sırada, Babası "Sünuhat" adlı bir haftalık gazete çıkardığından, Ahmet Şükrü ilk gazetecilik zevkini oradan almıştır. Liseden sonra İstanbul'a gelmiş. Amerika'ya öğrenci yollamak için açılan yarışmayı kazanarak New York Columbia Üniversitesine gitmiştir. Orada Hukuk Tahsil ederek Hukuk'tan lisan ve Master diplomalarını, Devletler Hukuku ve Siyasi Tarih'ten de Doktora derecesini almıştır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında ülkeye dönememiş ve New York'ta "Sada-yı Vatan" adlı haftalık bir gazete çıkarmıştır. Bu Amerika'da Türk dilinde çıkan ilk gazetedir. Ülkeye döndükten sonra Galatasaray Lisesinde ingilizce öğretmenliği yapmış, bu arada Vakit Gazetesi yazı kuruluna girmiştir. Milli Zafer kazanılınca, gazeteci olarak Mudanya ve sonra Lozan Konferanslarına katılmıştı.

Ord. Prof. Dr. ENVER ZİYA KARAL'I DA YİTİRDİK

Türk Tarih Kurumu Başkanı Ordinaryüs Prof. Dr. Enver Ziya Karal, geçirdiği ani bir kalp rahatsızlığı sonucu, Ankara'da vefat etmiştir.

1906 Yılında Kosova'nın Osmaniye kasabasında doğan Karal, ilk ve orta öğrenimini İzmir (Alacatı) ve Ortaköy (İstanbul) Darüleytemında tamamlamıştır. Lise öğrenimini Edirne'de yapan Enver Ziya Karal, 1928–1932 yılları arasında Fransa'nın Lyon Üniversitesi'n de öğrenim görmüştür. Stajını da aynı üniversitede tamamlayan Karal, 1933' de İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyesi olmuştur.

Daha sonra doçentliğe yükselen Karal, İstanbul Üniversitesi Yakınçağ Tarihi ve Türk İnkilap Tarihi Kürsüleri'nde İstanbul Harp Tarihi Akademisi Siyasi Tarih Öğretim Üyeliği, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi Tarih Kürsüsü'nde ders vermiştir.

Enver Ziya Karal, 1941 yılında profesörlüğe yükselmiştir. Daha sonra sırasıyla Türk İnkilap Tarihi Enstitü Kurucu luğu ve Müdürlüğü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Siyasi Tarih Profesörlüğü, Ankara Harp Akademisi İnkilap Tarihi Profesörlüğü, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ortadoğu Tarihi Profesörlüğü, Fen Fakültesi Türk İnkılabı Tarihi Profesörlüğü, Ankara Harp Akademisi Baş Tarih Yazarlığı ve Ankara Gülhane Tıp Akademisi Türk İnkilap Tarihi ve Atatürk İlkeleri Kürsüsü'nde öğretim üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

"KISA VADELİ MENKUL DEĞERLERİMİZ"

Fikret OTYAM

Köroğlu zamanında mı bozulmuş mertlik, hani tüfek icad olununca? Türküler düzülmüş zamanın behrinde, *"Tüfek icad oldu mertlik bozuldu"* diye, çağlar türküsünü kendi yaratıyor, eklesek şimdileri, *"Tüfek icad oldu mertlik bozuldu / Bankerlik icad oldu para bozuldu"* gibilerine.. Para yerine keyif denebilir, ahlak denebilir, denge denebilir, artık bunlardan seçebildiğini durumuna göre.

Yapmak zordur, ama en kolayı bozmaktır kanımca. Kendimden örnekleyeyim, otururum sehpanın başına başlarım resme, sevecenli, değerli bir iş ürer giderek, sonra bir iki densizlik yaparım, canım resim bozulur gider, artık işim bitiktir, onu yeniden eski durumuna getirmek için inanın boğuşurum boyalarla, biçimlerle, günlerce, haftalarca! Neden, nedeni şu, bir güzelliği bozmak kolaydır, en kolay şeydir bozmak, denemesi sizden alın kolunuzdaki saati, bir çakıyla bir iki kurcalayın, ya da çakmağınızı!..

Mutluluğu, seviyi, dengeyi hele hele parayı bozmak da kolaylar arasındadır ki konumuz paradır. Parayı kimler bozdu, size yemin ederim ki ben bozmadım bu böyle biline.

Ama şunu biliyorum, geçen hafta hanımın kara göz boyasıyla yaptığım kirli Ankara resmini baskı bozdu, pırıl pırıl bir Ankara çıkmış baskıda, oysa yaptığım resim Ankara'nın ta kendisiydi, kapkara bir gök, kapkara caddeler, kararmış insanlar, bir kâbus gibi karanlık, yaşamasız, insanın canını candan eden!. Ben bunu *"tıpkısının aynısı"* resmedeyim, filmi çekenler bunu basanlar bu karanlığı parlatsınlar, bu olmadı işte.

Şu bankerlik dalgasında sanır mısınız ki buralara para yatıranların, kaptıranların para dengeleri bozuldu, keyifleri, mutlulukları bozuldu sadece? Hayır, giderek göreceksiniz, işler bu minval üzre sürerse sanat da, sanatçılar da bozulacak, tabii bozulmaya *"meyyal"* sanatçılardandır sözüm.

Büyük olduğu söylenen bir bankerlik kuruluşu sanata da, sanatçılara da el attı, nice yerlere el attığı gibi. Tiyatro binalarını satın alıyorlar, resim galerileri açıyorlar. dergiler çıkarmaya hazırlanıyorlar, salonlar tutup kimi sanatçılara sanatlarını *"icra"* ettiriyorlar, hatta parayı bastırıp kendi çıkarları-görüyoruz ki çoğunluk da halkın çıkarları aleyhine-işler çevirttiriyorlar. İşler böylesine dallandı budaklandı!..

Geçenlerde bir takım beyaz perde sanatçılarını gördüm, reklamını yaptıkları bankerin amblemini *"ustaları"* bağırlarına damgalıyor, mezbahadan çıkarılan kesimliklere damga nasıl basılırsa öylesine!. Bu ünlü bilinen, hatta bir ikisi de *"solcu"* bilinen *"oyuncular"* bankerin şarkısını da avazlıyorlar ve arkadan bir ses, sonunda şöyle diyor:

"Kısa vadeli menkul değerlerimiz"

Eh, reklamı yapılan banker böyle diyorsa ki yüzdeyüz bu böyledir, artık bana söz düşmez.

Paradır, anayı oğuldan, oğulu babadan eder. Paradır dinliyi dinsiz., dinsizi dinli eder. Paradır, direnme gücü az namusluyu da namussuz eder!. Onurluyu onursuz, onursuzu da onurlu eder!.. Ciğeri beş para etmezi sözüm ona *"adam"* eder, adam mertebesine çıkarır, çünki paradır! Ve para, verene düdük de çaldırır. Hani ortalıktaki bu ahenksiz, kulak tırmalayıcı, yürek ezici gümbürtü, cızırtı var ya, işte sebebi müsebbibi paradır. Kirlisi vardır, temizi vardır, haramı vardır, helâlı vardır, alın teriyle hakedilmişi vardır, tersiz ve de çok kolay edinileni vardır velhasılı kelam çok karışık bir iştir para işi!.. Kimisi ırzını namusunu satar para için, kimi yurdunu vatanını.. Ammmaaaaa bunların hiçbirisini kabullenmeyen, bunlara metelik vermeyen, herşeyi paradan ve onun nimetlerinden üstün tutan kişiler de vardır yeryüzünde ve sanırım yeryüzü de yeryüzündeki ülkeler de bunların namuslu omuzları üzerinde durmaktadır, bakmayın atalarımızın, din ululanmızın *"Dünya öküzün boynuzu üzerinde duruyor"* diye ahkâm kestiklerine.. Ve paradır vatansızı vatanlı eder, vatanlıyı vatansız ettirir.

Ve para, ekmek yediği, onca yıl ekmek yediği kapıya ihanet de ettirir. Bir deste fazla verdi diye tekme attırtır!.

Ve tüm bunları yapanlar, bizim *"Kısa vadeli menkul değerlerimizdir"* Kendilerine, ailelerine, çalıştıkları yere, ilkeye tümü hayırlı ve uğurlu ola!.

MEMLEKETİMİN TEPESİNDE DOLAŞANLAR KİMLER OLA?

Ve dünyaya gözlerimi açtığım yer olarak bildirilen Aksaray ilçesi bir takım göksel cisimlerin de dikkatini çekti şu günler! Basın haberlerinden öğrendim ki, bizim Aksaray üzerinde parlak göksel cisimler görülmüş ve tam o sırada elektrikle işleyen ne kadar alet-edevat varsa bozulmuş!. Sonra sanırım bir hafta geçti, bizim TRT'de oraya-ki, Ankara Aksayar arası asfalt yol olarak 223 kilometredir-bir ekip göndermiş, onların hazırladığı izlenceyi İstanbul'da gördüm akcamda. Programcı Altan Aşar, iyi bir TRT'cidir bildiğim kadarıyla, ama bu işi böylesine neden hafife aldı, çözemedim. Haydi o TRT'cidir diyelim, onlar hangi işi hafife almıyorlar ki zaman zaman? Örneğin, bu ülkede, Atatürk'ün kurduğu partinin Genel Sekreterliğini, Genel Başkanlığını, ülkenin Başbakanlığını yapmış bir faninin dört ay mapus damına konulmasını haber niteliğinde bile görmemişti, insan şaşar mı gerisine?

Haydi bunlar TRT'cidir diyelim, bazı şeyleri çarpırtırlar, görmezlikten gelirler, gözlerinizin içine baka baka konuşurlar, anlatırlar, göksel sorundur, bilimsel sorundur, akıllarının ermesi de zorunlu değildir, ama bilmesi zorunlu kişileri de bulup ak cama dikmek onların bilgilerinden, kültürlerinden geniş halk yığınlarının yararlanmasını sağlamaları elbette zorunludur.

Bir parlak cisimdir, sarı, m..vi beyaz ışık saçıyor. Deniyor ki gök taşıdır, eyvallah, geçip gitti. Görgü tanıkları, şuraya yaklaştı burayı perişan etti diyor, bilgin kişi de bunları köylüler yapmıştır buyuruyor, buna da eyvallah, köylümüzdür neyi ne zaman yapacağı belli olmaz. O göktaşı mı uzay zımbırtısı mı ne-çünki bilim adamları adını koyamadılar ben nasıl şudur diyebilirim?-gelip geçti, taşları da köylüler kırdı bilim adamımıza göre, köylümüz, dür yapar mı yapar, bre zalımlar bu nemene göktaşı ki Aksaray üzerinde cirit atar? Düşünün bir kere, neredeyse bir hafta cevelân etmiş o canipte TRT'de gelsin filmimi çeksin diye beklemiş adeta ve vallahi billahi beklemiş ki TRT bile gelip filme saptamış!. Az sabır mı bu ey okurlar? Görgü tanıkları diyorlar ki, *"Bu gök cismi, Aksaray Konya yolu üzerinde gidip geliyor"* demek ki bu göksel nesne, Aksaray-Konya arasındaki ovayı pek sevmiş, belki de tuz gölünü. Kimbilir belki de Ankara'ya gelecekti baktı ki Aksaray deyimiyle *"Abbooooovvvv"* yani *"hayret"* Ankara denilen ol kentin havası uzay gemisini, yahut göktaşını bile duman ettirecek kirli bir oluşum içinde ondan Aksaray-Konya arasında mekik dokumuştur ki aslı da muhakkak budur.

Madem ki başta TRT ve bilim adamlarımız bu işi tam açıklayamadı- →

lar yahut Altan Aşar soruları tam soramadı işin içyüzünü açıklamak yine bana düşüyor!.

Efendim, Aksaray gerçi Orta Anadolu'nun ufak bir ilçesidir ama, ben görmeyeli hayli ilerlemiş, düşünün, bizim kuşaktan iki kuşak sonrası sayılan bir Aksaraylı hemşehrim buraya bir kağıt peçete, mendil fabrikası bile kurmuş. Örneğini taa Gazipaşa'ya bile getirdiler sundular bana, neyi kimden saklayayım, ağladım, kıvancımdan ağladım. Huyum kurusun ülkemde nerede bir şantiye binası görsem, nerede homurdanan dev araçlar görsem ağlarım, kıvancımdan. Hep Bay Özal ağlayacak değil ya!.. Bakmayın O'na, O, salt memurların durumuna ağladığını açıkladı, örneğin biz emeklilere ağladığını ne duydum, ne okudum! Ben memurlara ağlıyorum diyor, açık yürekli tok sözlü Özal'ımız. Koca adam, abdestli halinle yalan söyleyecek değil ya, apaçık söylüyor, memurların haline ağlıyor, ben buna karışmam , ama memleketin de anası ağlıyormuş, varsın ağlasın. Zaten herbişey için ağlanır, Özal da memurlara ağlıyormuş, neden ağlamasın? Gerçeğe Hu!..

Evet, ben görmeyeli Aksaray çok ilerlemiş. Özellikle uzay işlerinde. Bizim rahmetli saatçi İshak amcanın oğlu Fehmi ta çocukluğundan beri uzaya düşkündü, taa çocukluğunda aya gideceğim dedi ve büyük bir uçurtma yapmış idi ne ki o zamanlar sıvı akaryakıt yerine, uçurtma kaldırınca akaryakıt yerine afedersiniz küçük şeyini bırakıvermişti. İşte bizim Fehmi sonunda uzay götürgecini yaptı ve kendisi Aksaray-Konya arasını çok sever, denemelerini de orada yapıyordu. Bir aralık bir düzlüğe inecek oldu ve indi de. Ne ki iniş takımları kazma, kürek ve barya idi, taşlar bunlarla kırıldı işte. TV'deki sayın bilim adamımızın iddiası da böylelikle doğruluğa erişti, adam haklıdır bunu açıklamak isterim.

Fehmi bir aralık beni de gezdirdi, gazeteciyim ya, görüp reklamını yapacağım sözüm ona!. Ulan Fehmi dedim, ben köşe yazarı mıyım durmadan onun bunun reklamını yapacağım, yediğim yemekleri, kokteyleri neyim anlatacağım? Israr etti, bindik uzay gemisine, Fehmi'dir hiçbir şeyi tastamam yapamaz. Zaten birşeyi tastamam uygulamak bize göre değildir ulusça. Bir cânım Anayasa yaptık, tastamam uygulayamadığımız için başımıza neler geldi biliyoruz. İşkence mi? Yahu işkence dediğin ellerin duyamayacağı göremeyeceği yerde ve b içimde yapılır hayır hem yapacaksın hem de yaptığın kanıtlanacak, mahkemelere düşeceksin!. Yahu şunu gizli

yapın be, iz miz bırakmayın!. Hayır illa iz miz bırakılacak!. İşte bizim Fehmi, o —sırdır açıklamam diyor, bana anlatmadı— ceryan akımının dozunu kaçırınca Aksaray'da ki tüm elektrikli aygıtlar bozuldu, başta TV'ler. Neyse, sonra Aksaray'lılar Fehmi'ye dua ettiler, böyle TV olacaksa hiç olmasın dediler. İşte renkli TV'ye geçişimizin kararı da bu nedenle alındı, hiç olmazsa boyalı moyalı olur da daha şirin görünür diye! Neyse konumuz bu değil. Ben sözüm ona Fehmi'nin uzay gemisinin filmini çekip dünya candarması Başkomutanı kovboy Reagan'a bir sürpriz olarak gönderecektim, yardımıya tastamam yaparsın yoksa bunları tepenize indiririz diyecektim, ama makinayı tarlada unutmuşum, ben de ardı ardına fotoğraf çektim, bunları ardı ardına gösterince film hareketli oldu, ama hani bazı yerler titriyordu ya işte nedeni de budur. Peki diyeceksiniz sen filme çeken görgü tanığısın, ekrana neden çıkmadın, yeri ve sırası tastamam değil miydi? Haklısınız, Altan Aşar dedi ki *"Baba sen bizim TRT paşası hakkında durmadan yazıyorsun, paşam sana bozuluyor, seni bir de TV ekranında görürse ola ki beni de Şemdinli Tekel memurluğu ambar memurluğuna atar, iyisi mi sen zaten mütevazi adamsın ekrana çıkmayıver.."* Ben de bu yüzden ekrana çıkıp bu filmi şöyle çektim, böyle çektim diyemedim.

Bu konudaki program da baştan aşağı düzmece idi, Altan Aşar zorunlu olarak çıkacaktı, davet edilen iki bilim adamı da yaşları elliden yukarı olduğu için valilik emrine uyup kirli havadan *"mefat"* olmasınlar diye sokağa çıkamamışlardı! Ne yapalım, TRT'nin arşiv müdürü ile, personel müdürüne biraz makyaj çekip millete yutturduk, işte bu yüzden tastamam yanıt veremediler, köylü yapmıştır, köylü kırmıştır deyip durdular. Yahu nedir bu köylülerimizin çektiği, yeter gayrı, yeter...

NOT:

Ankara'nın kirli, ama çok kirli havasından zehirlenip hayatlarından olan tanışlarımın ailelerine başsağlığı diler, kirli havada OR—AN sitesinden Ankara'ya doğru seyrederken önünü göremediği için arabasını şarampole yuvarlayıp bacağını iyi eden eniştem yazar Erhan Bener'e de Tanrı başka dert vermesin der, acil şifalar dilerim..

"KÜÇÜK ADAM N'OLDU SANA?"

LALE EROĞLU

"Bazan kimsenin aklına gelmezken,)eklenmedik bir kitap olay olur. Ço- {u kez de, biçimsel estetik nedenlerle 'eğil, içeriği nedeniyle toplumun, ken- 'isinin de farkında olmadığı gerçek eklentisiyle çakışır Ve kitap, bu bek- ɜntiyi bilince çıkartır, gerçek başarı ığlar..."

1932 yılında yayınlandığında, Hans 'ALLADA'nın eseri *"Küçük Adam N'ldu Sana?"* adlı romanı için *"Die 'eltbuhne"* Dergisinin 48. sayısında [. Gerhge *"Beyaz yakalı işçinin ro- ıansı"* adlı yazısında böyle diyordu.

Gerhge, *"Küçük Adam N'oldu sa- ı"* ile ilgili düşüncelerini ise şöyle a- klıyordu:

"Şunu söylemek gerekir ki roman- aki çiftin hikayesi son derece güzel ılatılmış, roman gibi değil, sosyoloji ɪeri gibi değil, hele ideolojik bir yazı bi hiç değil, fakat tam anlamıyla ha- ɪtın içinden bir öykü gibi. Bu karak- ristik ise, onu haksız yere olumsuz- ştıracak değil, rahatlıkla övülecek bir teliktedir. Kitaptaki konuşmalar ol- n, anlatımlar olsun, baştan sona her satır, her kelime gerçekle şaşırtıcı bir çakışma halinde. Övle noktalar var ki

çok kez duymuşuzdur ama Fallada'- nın koyduğu bağlantılar içinde görü- nünce ilk kez tam anlamıyla kavranır olmuştur. "Küçük Adam'ın" romanı- nın ilginç gelişimi.."

1932 yılları Almanya'sının içinde bulunduğu toplumsal koşullarda yeni evli, yoksul bir çiftin yaşam çabasını anlatan *"Küçük Adam N'Oldu Sana?"* ilk kez 1942'de dilimize çevrilmiş ve o dönem insanlarının belleğinde yer et- miş. 1970'li yıllarda Batı Almanya'da yazar Tankred Derst ile Bochum Ti- yatrosu yönetmeni Peter Zadek birlik- te çalışarak kitabı *"Revü"* türü oyun olarak sahnelemişler. AST (Ankara Sa- nat Tiyatrosu) "Küçük Adam N'Oldu Sana?" adlı oyunu *"Revü"* üslubu için- de sergiliyor bugünlerde.

"İkimiz birlikte oldukça bize bir şey olmaz" anlayışından hareket eden yeni evlilere aslında çok şeyler oluyor. Seyirci açısından sempatik görünmeleri ise, hep teselliyi birbirinde bulmaların- dan kaynaklanıyor. Bu çok tehlikeli aldanma aslında değişmesi gereken, topluma uyumu zorunlu olan kişilerin mahvolup yitmelerini getiriyor.

Oyunun yönetmeni Yılmaz Onay, müziklerini Timur Selçuk yapmış. Çevre düzeni ve giysileri Metin Deniz tarafından gerçekleştirilen "Küçük Adam N'Oldu Sana?" da tüm AST ça- lışanlarının yanı sıra dansçılar ve müzik- çilerle birlikte yaklaşık 30 kişilik bir sanatçı topluluğu rol alıyor.

HANS FALLADA KİMDİR?

Asıl adı Rudolf Ditzen olan Hans Fallada 1893'de doğmuş.

1929'da Neu- münster'de yerel muhabirlik, 1930- 32 yılları arasında ise Rohvolt ya- yınevinde memurluk yapmıştır. İlk başarısını 1931'de yayınladığı Çift- çiler, Kodamanlar ve Bombalar" ro- manı ile sağlayan Fallada, 1932'de "Küçük Adam N'Oldu ,ana" ile zamanın en büyük roman ɔaşarılarından birine erişmişti. Eserleri 1971 yılına kadar yalnız Almanya'da Rohwolt cep kitapları erisinden 2,3 milyon basılmış, çe- itli dillere çevrilmiş, filmleri, tele- 'izyon filmleri, oyunlaştırmaları ya- ılmış, özellikle 1970'li yıllardan u yana tekrar güncellik kazanmış- ır.

YAYINLAR

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ KONFERANSLARINDA ÖLÜM CEZASI

Derleyen: Osman Balcıgil-Birikim Yayınları-İSTANBUL 1982-111 sayfa-100 TL.

Bir hukuk sorunu olduğu kadar, çözüm bekleyen toplumsal siyasal bir sorun olan ölüm cezası üzerine çeşitli ülkelerde yapılan kongre ve konferanslara sunulan bildirilerle, yapılan çalışmalarda alınan sonuç- ları kapsayan bir belgesel derleme.

SAĞLIKLI EL KİTABI

Dr. Ünal SAKINCI'nın yazdığı ki- tap 243 sayfa. Fiyatı ise 200 TL.

İlk yardım kanamalar yaralar ve tedaviler, yanıklar ve haşlanmalar, kı- rık-çıkık ve burkulmalar, zehirlenme- ler, solunum sistemi, gebelikten ko- runma, çocukluk hastalıkları gibi bö- lümleri var.

İFSAK, "ULUSLARARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI" NA ÇAĞRILDI

Yurt ve uluslararası düzeyde fotoğ- raf ve Filim yarışmaları düzenleyen 22 yıllık bir kuruluş İFSAK.

En son Belçika'da düzenlenen, an- cak çağrılı derneklerin katılabileceği bir "Uluslararası Fotoğraf Yarışması" na, 27 ülkeden 43 dernekle birlikte İFSAK'da çağrıldı.

Yarışmaya, siyah-beyaz baskı, renk- li baskı ve saydam olarak üç dalda ka- tılınabileceği ve her dalda İFSAK'ın 12'şer fotoğraf yollayabileceği açık- landı.

İFSAK, yetkilileri uluslararası fo- toğraf yarışmalarına katılmak isteyen üyelerin yapıtlarını ya da üzerinde ko- nuşmak üzere örnekleri Şubat 1982 sonuna kadar Dernek Merkezine getir- melerini, toplu katılımın İFSAK'a onur kazandırdığını belirttiler.

"Fareyi Öldürmek..."

Ankara Halk Tiyatrosu 1982 yılını, İrfan Yalçın'ın romanından Erkan Yücel'in sahneye uyarladığı *"Fareyi Öldürmek"* oyunu ile açtı.

"Fareyi Öldürmek" Devlet memuru Sabri'nin, bozuk bir toplum içerisinde yaşam boyu çevresinden gördüğü eziyetler sonucunda tükenişini anlatıyor.

"Bu oyunda Fare, sosyal bir çirkinliği, olumsuz ilişkiler bütününün griliğini ve iğrençliğini ifade ediyor" diyor oyunun yöneticisi Erkan Yücel ve ekliyor; *"Sabri'nin kabuslarındaki fare insanlar arası ilişkilerdeki olumsuzluğun bir görüntüsüdür. Sosyo ekonomik yapısı bozuk olan ülkelerde Sabri'nin gördüğü karabasan görülecek ve belki de birçok insan tıpkı Sabri gibi bilinmeden ezilecektir."*

İnsanlar arasındaki olumsuz ilişkileri sergileyen ve bu ilişkilerin bir insanı yok olmaya götürecek kadar önemli olduğunu vurgulayan bu oyunda, devlet memuru Sabri'nin yaşamı boyunca ailesinden ve çevresinden gördüğü eziyetlere karşı gösterdiği dehşet verici tepki dile getiriliyor.

Herkesin kendisinden ve çevresinden birşeyler görebileceği başarılı bir oyun "Fareyi Öldürmek."

ANKARA'DAKİ SERGİLER

TURKUVAZ: Yusuf KATİPOĞLU'nun resim sergisi 28 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

TAKI: Rahmetli Turgut ZAİM'in gravür baskıları 12 Ocak 1982 tarihinden itibaren üç hafta sürekli izlenebilir.

EVRENSEL SANAT GALERİSİ: Hüseyin BİLİŞ'in resim sergisi 26 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

İZMİR'DEKİ SERGİLER

RESİM HEYKEL MÜZESİ: Özdemir ALTAN'ın 1965-1980 dönemi resim ve halı çalışmalarının çeşitli örneklerini içeren sergi 30 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

EGE ÜNİVERSİTESİ–EGE TIP: Steteskopu icadeden ve anotomik kilinik tıpbını kuran THEOPHILE LAENNEC'nın 200. doğum yıldönümü nedeniyle açılan sergi 18 Ocak 1982 tarihinden 31 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

İZMİR ALTINCI GİYİM FUARı'nda çok sayıda izleyici toplayan Münih Gote Enstitüsü'nün Moda Afiş Sergisi, Alman Kültür Merkezinde devam ediyor. Sergi 29 Ocak 1982'de kapanacak.

AKÇE FOTOĞRAFÇILIK KULÜBÜ

Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimleri Akademisine bağlı olarak çalışan AKÇE Fotoğrafçılık Kulübü, Eskişehir Deneme Sahnesi fuayesinde Karma Fotoğraf Sergisi açtı. AKÇE Fotoğrafçılık Kulübü, fotoğraf sanatının uygulamalı eğitimini Eskişehir içinde altı yıldır sürdürmektedir. AKÇE Fotoğrafçılık Kulübünün her yıl açılan Karma Sergi'nin bu yıl beşincisi açılmıştır. Bu karma sergiye kulübün şu üyeleri katılmışlardır.

Hızır Ateş, Murat Barkan, Abdülkadir Candemir, Feyyaz Bodur, Uğur Demiray, İhsan Derman, Levend Kılıç, Zafer Özer, Ercan Öztürk,

AKÇE Fotoğrafçılık Kulübü, her yıl açtığı düzenli kurslarla fotoğraf sanatının uygulamalı eğitimini Eskişehir içinde sürdürmektedir.

Fotoğrafçılık Kulübü, Mart 1982'de Eskişehir Güzel Sanatlar Galerisinde *Odun Pazarı Evleri* konulu yeni serginin çalışmalarını da sürdürmekte

İZMİR'DE ARTIK NERGİZ BASKETBOL TAKIMI YOK

KULÜPLERE BASKI

Bilindiği gibi, Türkiye'de spor klüplerinin kuruluşunda aranan temel koşulların başında, en az 4—5 dal 'a uğraşmak ilkesi yer alıyor.

Ne varki, spor kulüplerinin kuruluunda, bir avuç gönüllü kişinin tutkusu attığından, büyük isteklerle kulüp kuanlar, bu kulüplere semt veya büyük uruluş isimleri verenler, bir süre onra, toplumun ve devletin yeterli esteğini sağlayamadıklarından baarısız, hatta yalnız kalıyorlar.

Bu nedenle, kulüplerimizin çounluğu kuruluşunda söz verdiği dalrda uğraşamıyor. Uğraşamamanın edeni çok.

Ne varki, devleti yönetenlerin, ya ı etkin görevler alanların bir bölümü, ellikle 12 Eylül'den hemen sonra ılüpleri baskı altına almaya başlalar. Kulüpleri zorlayarak, korkutarak :den fazla dalda uğraştırmanın, ilkel çağdışı yöntemlerini kullandılar.

Nitekim, uydurma gerekçelerle İz r' de 19 kulüp kapatıldı. Kuşkusuz, işlem bugünkü yönetimin hanesinde tarihte gerçek yerinde hep duracak.

Şimdi de Ankara'da yeni oyunlar gileniyor. Spor kulüplerine yazılı rak bir takım formlar gönderiliyor. formlarda, *"eğer söz verdiğimiz larda uğraşmadığımız takdirde tes mizin silinmesini kabul ediyoruz"* ılı. Buna göre, bu formlar doldu- ıcak, kulübün hangi dallarda uğraşacağı yazılacak, verilen söz yerine getirilmezse, kulüplerin kayıtları silinecek. Formlarda Yönetim Kurulu'nun tüm üyelerinin de imzaları için yer açılmış durumda.

Kim, nasıl ve niçin kararlaştırdı bunu, bilemeyiz. Çünkü, sporda yeşermesini istediğimiz demokratik yönetim ilkesi çiğnenerek veriliyor kararlar. Amatörlerin konfederasyonu var. Hiç danışılmaz, görüş alınmaz. Kulüp yöneticiliği yapmamış ya da paralı, olanaklı, güçlü birkaç kulüpte bir zamanlar görev yapmışlığı yeterli sayanlar spor tabanına aldırmıyor bile.

Çok sakat, çok sakıncalı bir işlem bu.

Kaldı ki, kişiliğine oldukça güven duyulan Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarı İsmail Hakkı Güngör, *"Kulüplere baskı yapılması doğru olmaz, desteklenmeli, yönlendirilmeli"* diyor. Bakanlığın, gerçekten en yetkili devlet memuru bunu söyler, yapılanlar tersini gösterir.

Türkiye'de, bir gerçek su yüzüne, bu dönem daha belirgin olarak çıkıyor. En kötü kadrolaşma hareketi gerçekten spor da var. Yıllardır bu böyle. Federasyonlar, karar organları, ahbap çavuş ilişkisi içinde oluşturuluyor. Bilimsel yöntemler, demokratik ilkeler, ilişkiler yok denecek kadar az. Türkiye'de, hizmet bekleyen bir eğitim gücü, harekete geçirilmez.

O halde, bugünkü yönetimin, çok kötü kadrolaşma içinde, sınavlarını çok kötü vermiş eski kadrolarla, eski anlayışlarla nereye varabileceği düşünülmeli. Bunu düşünmek bizden çok, yönetimin kendisine düşen bir tarihsel ödev.

Nasıl olur da, kulüpleri ve onların örgütlerini dinlemeden, kim olursa olsun, kaç dalda uğraşacağına karar verilir, kulüp kurulurken istenecek koşullar belirlenir, hat ta yasal çalışmalar yönlendirilir. Kendisini içtenlikle destekleyen bir kitleyi, bir kuruluşu bir kenara bırakır, eskimiş anlayışın, halktan kopuk dar açılı adamlarıyla Avrupalara, Asyalara gider, karar alır ve uygular.

Tepeden tırnağa kadroya bir baksana, Tertip komitelerinden ajanlara, federasyon başkanlarından kurullara kadar, ne hizmet içi eğitim var, ne de genel eğitim. Sporda *"Hababam Sınıfı"* oynanıyor gibi geliyor insana.

Özel ve kamu kuruluşlarına kulüp kur duruluyor, gençlik kulüpleri kapatılıyor. Bankalar özel ve öteki kamu kuruluşlarına kulüp kurdurmadan önce alt yapılarını neden oluşturmuyorsun diye sorulmalı önce. Kulüp kapatıyorsun, *"Ankara'da bir as keri takımı son anda nasıl lige aldın?"* diye sormalıyız. Ankaraspor'u sırtlamış götüren bir Kemal Yetiş'e, teşekkür edecekken, nasıl *"Yapamazsam, kapanmayı kabul ediyorum"* diye belge imzalatırsın. Kulüpleri bugünlere sırtlayıp getiren binlerce emektarı üzmek, onların ahını almak neden?

Dostlar içtenlikle, ancak acı söyler.

Türk spor politikası saptanmış değil. Bu kadro, bu anlayış ve bu yöntemlerle saptanacak bir spor politikası geleceğe onarılması zor sorunlar bırakır ancak.

Sporda bir düzen kurmak gerekir. Bu düzeni de, herkesin görüşü alınarak ve her keşe yetki ve sorumluluk verilerek yapılabileceğini yönetim bilimi söyler.

Aksi halde, Dernekler Kanunu, Klüplerin uğraşacakları dallarda ve kulüp kurulurken kabul edilecek koşullarla veya temel konularla ilgili yönetmelikler, istenen sonucu vermeyecek ve bugün, yarına başarısız olarak gidecektir.

Kulüpler huzursuzdur. Onlara yardım etmeden, belli ilkeler saptamadan baskı ile yaklaşılmamalı.

Dileriz, zaman varken dönülür, düzeltilir. Ancak, kulüplerin örgütlenmesine, güçlenmesine karşı çıkan bağnaz insanlarla, eskilerin sürekli kullandığı küçük ve eskimiş adamlarla yapılamaz bu dönüş ve düzeltme..

yararlanmanızda yarar var:

Bimtaş/ta yeni bir uygulama

2 Ocak 1982 tarihinden itibaren Bimtaş,
"kısa vadede yüksek faiz"
uygulamasını başlatıyor.

Bu yeni uygulama, Bimtaşın alıp sattığı seçkin tahvilleri ve büyük bankaların sertifikalarını kapsıyor.

Vakit geçirmeden, size en yakın Bimtaş şubesine uğrayarak ayrıntılı bilgi alın.

Bimtaş yararınızı gözetir.

BİMTAŞ

BİMTAŞ
Birleşik Finansman,
Yatırım ve Menkul Değerler
Ticareti A.Ş.'nin
sermayesi 50.000.000.- TL olup
tamamı ödenmiştir.

BİMTAŞ İSTANBUL
Halaskargazi Cad. Doğançay Apt. 356/3 Şişli Tel: 489850-489851-489852